

NASJONALE RETNINGSLINJER FOR GRUNNSKOLELÆRERUTDANNING TRINN 5 – 10

Sist revidert: 11.03.2024

Forord

Med utgangspunkt i UHRs retningslinjer for strategiske enheter, §§3,4,5 og 6, skal de nasjonale fagorganene ta ansvar for at de nasjonale retningslinjene for lærerutdanning til enhver tid er relevante for nasjonal dialog og samarbeid om kvalitet i lærerutdanningene, i nært samspill med samarbeidspartnere i praksis- og yrkesfelt, herunder og ta ansvar for innpassing av faglige føringer for nasjonal deleksamen i de nasjonale retningslinjene og sørge for oppdatering og utvikling av retningslinjene som følge av større reformer i barnehage- og skolesektoren.

Nasjonalt fagorgan har revidert de nasjonale retningslinjene i tråd med endringer i Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7, datert 30.06.2023, og jf. revidert mal for nasjonale retningslinjer (LU-AU-sak 23/24). Arbeidsgruppen for revidering har bestått av: Rakel Rohde Næss (USN), Bodil Kjesbo Risøy (HVL), Lin S. Ramberg (HiØ), Heidi K. Holmen (Nord), Tove G. Lie (NTNU), Ylva Jannok Nutti (Samisk Høgskole) og Janne Herseth (OsloMet). Marit Dahl Haugan (USN) har fungert som sekretær. Formålet med endring i forskrift om rammeplan er ment å være en forenkling som gir institusjonene større fleksibilitet og handlingsrom i utforming av lærerutdanningene. Dette formålet er ivaretatt i revisjon av de nasjonale retningslinjene. Nasjonalt fagorgan ønsker å gi institusjonene mer frihet og fleksibilitet slik at de kan videreutvikle utdanningene i tråd med institusjonenes og samarbeidspartnerens styrker. Samtidig ønsker vi at institusjonene skal øke sitt fokus på samstemt undervisning, arbeidslivsrelevans, og koblinger mellom campus og profesjon-/praksisfelt.

Læringsutbytteformuleringene i fag er ikke endret, men i pedagogikk og elevkunnskapsfaget er føringen om at religion, livssyn og etikk skal rammes inn som en egen modul tatt bort, jf. endringer i forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningen for trinn 5-10. Vi har derfor valgt å la opprinnelig forord stå i sin helhet.

1.2 2024

Rakel Rohde Næss
Leder
Nasjonalt fagorgan for grunnskolelærerutdanning

Bodil Kjesbo Risøy
Nestleder

Forord

Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) har fra 2014 hatt ansvar for å revidere og utvikle nasjonale retningslinjer for lærerutdanningene i Norge. Nasjonale retningslinjer skal gi forpliktende kvalitetsstandarder for god lærerutdanning og skal revideres i tråd med kunnskapsfeltets utvikling. Etter at regjeringen varslet omgjøring av dagens fireårige grunnskolelærerutdanninger til femårige masterutdanninger fra 2017, har NRLU arbeidet med å utvikle nasjonale retningslinjer for de nye utdanningene. NRLU nedsatte 2014 en programgruppe med ansvar for å koordinere arbeidet med retningslinjene. Programgruppen fikk følgende medlemmer: Jacob Melting, Høgskolen i Bergen (leder), Siv Flæsen Almendingen, Nord universitet, Ruben Amble Hirsti, student, Stine Christensen Holtet, Utdanningsforbundet, Bjørn Roberg, student, Marianne Skogerbø, Kommunenes sentralforbund, Bjørn Smestad, Høgskolen i Oslo og Akershus, Jan Idar Solbakken, Samisk høgskole, Trude Steingård, UiT Norges arktiske universitet, Ingfrid Thowsen, NTNU, Anne Karin Rudjord Unneland, NLA Høgskolen, Anne Øie Volda, Høgskulen i Volda.

Sekretariatfunksjoner for programgruppen er ivarettatt av Trude Myklebust og Dag Orseth, Høgskolen i Bergen, og Universitets- og høgskolerådets sekretariat.

Det ble videre nedsatt faggrupper for til sammen 13 fag. Samlet sett har gruppene hatt representasjon fra alle de av UHRs medlemsinstitusjoner som tilbyr grunnskolelærerutdanning.

Formålet med arbeidet er å sikre at retningslinjene bidrar til utvikling av femårig grunnskolelærerutdanning med master som en integrert profesjonsutdanning, til faglig utvikling innenfor lærerutdanningsfeltet og til styrking av kvalitet, helhet og sammenheng i lærerutdanningene.

De nasjonale retningslinjene er utarbeidet med basis i Kunnskapsdepartementets forskrift for grunnskolelærerutdanning trinn 5–10, som ble vedtatt 7. juni 2016.

Programgruppen og faggruppenes tidsramme for arbeidet med nasjonale retningslinjer har vært knapp. Arbeidet med de nasjonale retningslinjene i regi av UHR legger til grunn at retningslinjene kan revideres fortløpende når sektoren har gjort seg erfaring med dem.

1.9. 2016

Elaine Munthe

Jacob Melting

Leder

Leder

Nasjonalt råd for lærerutdanning

NRLUs programgruppe for grunnskolelærerutdanningene

Innhold

1. Innledning	7
2. Institusjonelt ansvar.....	7
2.1 Faglig bredde og mulighet for mobilitet.....	8
2.2 Internasjonalisering.....	8
3. Faga i programmet.....	8
3.1 Struktur	8
3.2 Innhold.....	9
3.3 Arbeids- og vurderingsformer	11
3.4 Skolerelevante fag.....	12
3.5 Forskningsforankring	12
3.6 Forsknings- og utviklingsoppgave.....	12
3.7 Praksisstudium.....	12
3.8 Avtaleverk om samarbeid om praksisstudiet	13
4. Overgangsordninger mellom grunnskolelærerutdanningene.....	14
5. Fra nasjonale retningslinjer til studieplan.....	14
6. Praksisstudium	15
6.1 Praksisstudiet i utdanningen	15
6.2 Praksisstudium syklus 1	15
6.3 Praksisstudium syklus 2.....	17
7. Pedagogikk og elevkunnskap	19
7.1 Faget i utdanningen.....	19
7.2 Pedagogikk og elevkunnskap syklus 1 (30 stp.).....	19
7.3 Pedagogikk og elevkunnskap syklus 2 (30 stp.).....	21
8. Engelsk.....	23
8.1 Faget i utdanningen.....	23
8.2 Engelsk 1.....	23
8.3 Engelsk 2.....	24
9. Fremmedspråk.....	26
9.1 Faget i utdanningen.....	26
9.2 Fremmedspråk 1	26
9.3 Fremmedspråk 2	28
10. Kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE).....	30

10.1 Faget i utdanninga.....	30
10.2 KRLE 1	31
10.3 KRLE 2	32
11. Kroppsøving.....	35
11.1 Faget i utdanningen.....	35
11.2 Kroppsøving 1.....	35
11.3 Kroppsøving 2.....	37
12. Kunst og håndverk.....	38
12.1 Faget i utdanningen.....	38
12.2 Kunst og håndverk 1	38
12.3 Kunst og håndverk 2	40
13. Matematikk.....	42
13.1 Faget i utdanningen.....	42
13.2 Matematikk 1	42
13.2.1 Vurdering – nasjonal deleksamen	44
13.3 Matematikk 2	45
14. Mat og helse	46
14.1 Faget i utdanningen.....	46
14.2 Mat og helse 1.....	46
14.3 Mat og helse 2.....	48
15. Musikk.....	50
15.1 Faget i lærarutdanninga.....	50
15.2 Musikk 1.....	50
15.3 Musikk 2.....	52
16. Naturfag	54
16.1 Faget i utdanningen.....	54
16.2 Naturfag 1	55
16.3 Naturfag 2.....	56
17 Norsk.....	58
17.1 Faget i utdanninga.....	58
17.2 Norsk 1.....	58
17.3 Norsk 2.....	60
18. Norsk tegnspråk	62
18.1 Faget i utdanningen.....	62

18.2 Norsk tegnspråk 1	62
18.3 Norsk tegnspråk 2	63
19. Samfunnsfag.....	66
19.1 Faget i utdanninga.....	66
19.2 Samfunnsfag 1.....	66
19.3 Samfunnsfag 2.....	68
20. Profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk	70
20.1 Faget i utdanninga.....	70
21. Masterfaget	72
21.1 Faget i utdanningen.....	72

1. Innledning

Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 5–10 gir de overordnede føringene for utdanningen og ligger til grunn for nasjonale retningslinjer.

Retningslinjene utfyller forskriften og skal sikre en nasjonalt koordinert lærerutdanning som oppfyller krava til kvalitet i grunnskolelærerutdanningen. Dette er faglige retningslinjer som skal være førende for institusjonenes studieplaner og fagplaner. Den enkelte institusjon skal utarbeide studieplan med bestemmelser om faglig innhold, praksisstudium, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger. Studieplanen skal vedtas i institusjonens styre.

Alle fag har ansvar for progresjon og helhet i utdanningen. Det vil likevel i enkelte fag, innenfor samme syklus, være mulig for studentene å ta emner i ikke-nummerert rekkefølge, så lenge praksis-progresjonen ivaretas. For hvert fag er det formulert forventet læringsutbytte, som beskriver hva studenten skal kunne og være i stand til etter gjennomført emne.

Læringsutbytte er formulert med utgangspunkt i de overordnede beskrivelsene i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, som beskriver hvilke kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse en kandidat skal ha på ulike nivå i utdanningsløpet.

For de tre første studieåra er det utformet retningslinjer for hvert av skolefaga på 30 + 30 studiepoeng, til sammen 60 studiepoeng på syklus 1-nivå og på 30 studiepoeng for pedagogikk og elevkunnskap, samt for de skoler relevante faga profesjonsrettet pedagogikk 30 studiepoeng og spesialpedagogikk 30 studiepoeng. For 4. og 5. studieår er det utformet retningslinjer for pedagogikk og elevkunnskap tilsvarende 30 studiepoeng og for masterfaget tilsvarende 90 studiepoeng på syklus 2-nivå. For praksisstudiet er det utformet felles utbytteformuleringer for de tre første åra og felles utbytteformuleringer for 4. og 5. studieår. Den enkelte institusjon utformer planer for 30 studiepoeng undervisningsfag på syklus 2-nivå for studenter som har valgt profesjonsrettet pedagogikk eller spesialpedagogikk som masterfag.

Grunnskolelærerutdanningene skal være to definerte og differensierte utdanninger og har hver sin forskrift. Det er derfor utviklet et sett med retningslinjer for hver av de to grunnskolelærerutdanningene.

2. Institusjonelt ansvar

Organiseringen av utdanningene skal sikre helhetlige studieprogram gjennom ledelse og organisering som involverer alle relevante fagmiljøer. Utdanningene skal fremme integrering av teori og praksis, faglig progresjon, gjennomgående profesjonsretting og forskningsforankring. Institusjonene skal legge til rette for forpliktende samarbeid mellom lærerutdannere ved lærerutdanningsinstitusjonen og i praksisstudiet.

Institusjonene skal også legge til rette for sammenheng mellom aktiviteter i lærerutdanningsinstitusjonen og i praksisstudiet. Innenfor rammen av en avtale mellom lærerutdanning og skoleeier skal studieplanen koordinere opplæringen på de to læringsarenaene.

For å nå målet om gjennomgående forskingsforankring, skal alle lærerutdanningsfag være forankret i et forskingsmiljø med relevans for utdanningen.

Lærerutdanningsinstitusjonen har ansvar for å vurdere om lærerstudenten er skikket for lærerprofesjonen. Dette skjer gjennom en helhetsvurdering av studenten som omfatter faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger og vil foregå gjennom hele studiet, jf. forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning.

2.1 Faglig bredde og mulighet for mobilitet

Skolen har behov for at det samla lærerkorpset har brei kompetanse. Både derfor og av hensyn til studentenes mulighet til mobilitet i løpet av studiet, forventes det at institusjonene tilbyr fag i et bredt spekter.

Studenten skal kunne søke om overgang fra en institusjon til en annen etter tredje studieår.

2.2 Internasjonalisering

Lærerutdanningsinstitusjonene skal legge til rette for at studenten kan gjennomføre deler av utdanningen i utlandet. Dette bør gjelde både fagstudium og praksisstudium. Utdanningens struktur ved den enkelte institusjon må ikke være til hinder for at studentene kan ta et semester i utlandet i løpet av studiet. Likeverdig utdanning i utlandet skal godkjennes som del av utdanningen og institusjonene bør lage fleksible ordninger for dette.

Studieplanen og undervisningen skal også legge til rette for internasjonalisering ved lærestedet, for eksempel i form av internasjonale og flerkulturelle dimensjoner i studiet, kjennskap til internasjonal utdanningspolitikk, engelskspråklig pensum og forskningsartikler, gjennom faglig diskurs i internasjonale digitale arenaer og ved bruk av utenlandske gjesteforskere/forelesere.

3. Faga i programmet

3.1 Struktur

Forskriften angir hvilke fag som er obligatoriske i grunnskolelærerutdanning for trinn 5–10. I tillegg gir forskriften føringer for omfanget av valgfrie fag. Plassering av fag ut over det som er gitt i forskriften, skal framgå av institusjonenes studieplaner.

De tre første studieåra i grunnskolelærerutdanningen for trinn 5–10 inneholder pedagogikk og elevkunnskap (30 studiepoeng), fag I (masterfaget; minst 60 studiepoeng), fag II (undervisningsfag; minst 60 studiepoeng) og fag III (nytt undervisningsfag, skolerlevant fag eller fordypning i undervisningsfag; 30 eller 60 studiepoeng). Fag I (masterfaget) kan være undervisningsfag på 60 studiepoeng, eller profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk, 30 studiepoeng, som sammen med pedagogikk og elevkunnskap utgjør 60 studiepoeng i 1.–3. år. Fag III kan være et nytt undervisningsfag, et skolerlevant fag eller fordypning i

undervisningsfag, 30 studiepoeng, hvis masterfaget er undervisningsfag. Viss masterfaget er profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk, må fag III være et nytt undervisningsfag på 60 studiepoeng.

Det skal legges til rette for minst fem dager tilrettelagt observasjon i grunnskolen i løpet av syklus 1 (1.-3. studieår).

Fjerde og femte studieår inneholder 30 studiepoeng pedagogikk og elevkunnskap og masterfaget som kan være et undervisningsfag, profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk.

- Hvis studenten har valgt å fordype seg i undervisningsfag, skal faget utgjøre 90 studiepoeng over 4. og 5. studieår, eventuelt med bidrag fra pedagogikk og spesialpedagogikk.
- Hvis studenten har valgt profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk som masterfag, skal faget utgjøre 60 studiepoeng over 4. og 5. studieår og komme i tillegg til 30 studiepoeng obligatorisk pedagogikk og elevkunnskap. Masterfaget bygger på 60 studiepoeng fra de tre første studieåra; 30 studiepoeng pedagogikk og elevkunnskap og 30 studiepoeng profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk som skolerelevant fag. Studenten skal da i 4. eller 5. studieår velge 30 studiepoeng i et undervisningsfag, som bygger på 60 studiepoeng i faget i 1.–3. studieår. Masterfaget og oppgaven bør knyttes til undervisning og læring i fag.
- Jf. Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 1-7, Godkjennings- og fritaksbestemmelser § 6, åpnes det for at utdanning som ikke er avlagt som en del av grunnskolelærerutdanning for trinn 1–7, kan gi grunnlag for godkjenning, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-5, § 3-5e og § 3-5f.

3.2 Innhold

Læreryrket er krevende og komplekst i et samfunn som preges av mangfold og økt krav til kompetanse. Utdanningen skal sikre kompetanse for alle årstrinn som den retter seg mot og skal kvalifisere for å utøve omfattende og sammensatte oppgaver i en profesjonsrolle som stadig er i endring.

Undervisningsfaga skal gi kompetanse til å undervise i tilsvarende skolefag. Alle fag i utdanningen sammen med praksisstudiet har ansvar for å at studenten utvikler identitet som lærer. I utdanningen skal pedagogikk og elevkunnskap, undervisningsfag og praksisstudium koples tett sammen på en måte som gir sammenheng og progresjon i opplæringen.

Verdier, formål, arbeids- og vurderingsformer, må skapes i samarbeid mellom lærerutdanningsfaga og praksisstudiet. Institusjonene har ansvar for at studenten møter varierte arbeidsmåter og formative og summative vurderingsformer i utdanningen.

Læreryrket skal forankres i en reflektert etisk bevissthet om profesjonens samfunnsoppdrag. Lærerutdanningen skal ivareta profesjonsetikk og utdanne lærere som har etisk kunnskap og som kan handle etisk forsvarlig.

Lærerutdanningsfag kjennetegnes av: Faga i utdanningen skal være profesjonsrettete og forskningsbaserte lærerutdanningsfag. Integrert i alle faga er solide faglige og fagdidaktiske eller pedagogiske kunnskaper. Det samme gjelder kunnskap om varierte arbeidsmåter i faga. Praksisstudiet er en integrert del av faga. Alle faga i utdanningen skal inngå i en dannelsingsprosess som sikrer at studenten innehar evne til å se en sak fra ulike sider og forske på profesjonsutøvelsen ut fra ulike perspektiv. Studenten skal utvikle evnen til å analysere egne og andres holdninger og handlinger gjennom kritisk refleksjon, aleine og i et profesjonsfelleskap, og slik utvikle selvstendig handlingskompetanse og kunne ta egne valg.

Temaer som skal inngå i alle fag:

Innholdet i fag og praksisstudium er spesifisert i de fagspesifikke retningslinjene. I tillegg må institusjonene sikre at følgende tema blir ivaretatt i utdanningen:

I alle fag:

Tilpasset opplæring: Retten til tilpasset opplæring er forankret i opplæringsloven med forskrift. Tilpasset opplæring kjennetegnes av variasjon, for eksempel gjennom arbeidsoppgaver, lærestoff, intensitet i opplæringen, organisering av opplæringen, læremidler og arbeidsmåter. Opplæringen skal tilpasses den enkelte elevs evner og forutsetninger og utdanningen må sikre at studenten tilegner seg kompetanse i å tilpasse opplæringen til mangfoldet i elevgruppen. Inkludert i dette er kunnskap om elevers rett til fritak fra læreplanen som medfører utvikling av individuelle opplæringsmål.

Vurdering: Studenten må kunne utvikle og kommunisere tydelige mål for opplæringen, vurdere elevenes læringsutbytte, gi elevene faglig relevante tilbakemeldinger og legge til rette for elevenes egenvurdering. Faga skal gi opplæring i å analysere og vurdere elevenes læringsprosesser og resultat, og i å gi tilbakemeldinger som støtter deres læring. Studenten må også forstå og bruke resultat fra ulike prøver, kartleggingsverktøy og kvalitetsvurderingssystem i oppfølging av elevenes læring og utvikling.

Grunnleggende ferdigheter: De grunnleggende ferdighetene å kunne lese, regne og skrive og bruke muntlige og digitale ferdigheter – er både en forutsetning for utvikling av fagkunnskap og en del av fagkompetansen i alle fag. Hvert enkelt fag har ansvar for at studentene får kunnskap om hvordan de kan arbeide med elevenes utvikling av de grunnleggende ferdighetene. Utdanningen skal fremme utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter på fagas premisser.

Profesjonsfaglig digital kompetanse (PfdK): Utdanningen skal legge til rette for at studentene får utviklet sin egen PfdK og hvordan denne kompetansen kan bidra kollektivt til skolens faglige utvikling. Studentene må trenes i hvordan digitale verktøy kan fremme læring, egne seg til skapende og utforskende aktiviteter og hvordan man tilrettelegger for fremtidens digitale hverdag. Institusjonene oppfordres til konkret undervisning der studentene forstår bruken av ulike digitale verktøy og kan overføre denne kunnskapen når de møter nye digitale

løsninger og verktøy. Her kan dataspill, samhandlingsverktøy, kunstig intelligens, programmering, videobaserte læringsformer og simulering være innganger institusjonene kan benytte seg av. Utdanningen skal fremme studentenes digitale dømmekraft gjennom hele studieløpet. Studentene skal forstå og kritisk vurdere teknologiens påvirkning på egen profesjon og kunne lære elevene å tenke kritisk om det de ser, leser og publiserer på nett.

I institusjonenes studieplaner:

Utdanningen skal ivareta de tverrfaglige temaer som er aktuelle for dagens og framtidens skole. Dette skal synliggjøres i institusjonenes studieplaner.

Internasjonalisering av samfunns- og arbeidsliv forutsetter språk- og kulturkunnskap og internasjonale erfaringer. Studenten må ha kunnskap om og forståelse av det flerkulturelle samfunn og utvikle evne til selvrefleksjon til egne holdninger og praksis. Det innebærer å være oppmerksom på kulturelle likheter og forskjeller og å kunne bruke disse som en positiv ressurs og også evnet å fange opp og håndtere ekskluderende og diskriminerende hendelser og dynamikker. Kunnskap om menneskerettighetene og om urfolks rettigheter er sentralt i denne sammenheng.

Utdanningen skal kvalifisere studenten for å ivareta opplæring om samiske forhold, samiske barns rettigheter og det samiske folket som anerkjent urfolk, samt erfaringer av fornskningsspolitikk og sannhets- og forsoningsprosesser. Samisk kultur og samfunnsliv er en viktig del av den felles kulturarven. Opplæring for samiske elever står i en særstilling i norsk grunnopplæring.

3.3 Arbeids- og vurderingsformer

Institusjonene jobber for innovative, studentaktive og profesjons- og forskningsforankrede metoder for undervisning, læring og vurdering. Målet er samstemt undervisning, arbeidslivsrelevans og koblinger mellom campus og profesjons-/praksisfelt. Eksempler på dette kan være:

- Delte stillinger / kombinasjonsstillinger som bidrar til samskaping mellom campus og profesjon.
- Vurderingsformer i samarbeid med praksisfeltet. Samarbeid om å vurdere og veilede.
- Profesjonsorienterte læringsaktiviteter, eks. rollespill, simulering, caser, workshops, og praksisfortellinger (analoge og digitale), og bruk av elever på campus.
- Å bruke data fra skolene aktivt inn i utdanningen.
- Samarbeid med Desentralisert ordning (Dekomp).
- Blended learning, eksempelvis utforme et undervisningsopplegg.
- Innovasjon i vurderingsformer, som speiler profesjonen. F.eks. gjennomføre undervisning i fag, gjennomføring av et foreldremøte, posterfremlegg, og entreprenørielle FoU-/masterprosjekter.
- Simuleringsressurser til bruk i undervisning og praksis.

3.4 Skolerelevante fag

Med skolerelevante fag menes fag som er relevante for undervisning i grunnskolen. Lærerutdanningsinstitusjonene avgjør selv hvilke fag som skal godkjennes som skolerelevante fag ut fra føringene om at faget skal være rettet mot funksjoner og oppgaver i grunnskolen.

3.5 Forskningsforankring

I tråd med lov om universiteter og høyskoler skal utdanningen være forskning- og utviklingsbasert (FoU). Forskningsbaserte læringsprosesser skal fremme studentenes selvstendighet, analytiske ferdigheter og kritiske refleksjon slik at de som lærere kan ta i bruk ny kunnskap og videreutvikle både seg selv, sin profesjon og sin arbeidsplass etter endt utdanning.

Temaet vitenskapsteori og metode skal introduseres tidlig i studiet. Det skal være progresjon i temaet gjennom utdanningen. Arbeidet med FOU og masteroppgaven er et viktig bidrag til studentenes profesjonsutvikling. Oppgavearbeidet skal styrke studentenes metodekunnskap og deres teoretiske og analytiske kompetanse. Gjennom et selvstendig og omfattende forskningsbasert arbeid, skal fremtidige lærere få kompetanse til å nyttiggjøre seg forskning i utøvelsen av lærerprofesjonen. Studenten må tilegne seg ferdigheter til å finne, forstå, vurdere, anvende og bidra til forskning. Gjennom møtet med forskning skal studenten utvikle evne til kritisk refleksjon over egen og skolens kollektive praksis, til å samhandle og til å ta i bruk ny kunnskap.

Institusjonene skal legge til rette for at studentene skal kunne delta i pågående FoU- baserte prosjekt og kunne initiere egne prosjekt. Prosjektene kan være tverrfaglige og skal være med på å styrke profesjonsrettingen som helhet.

3.6 Forsknings- og utviklingsoppgave

I løpet av de tre første årene skal studentene gjennomføre en profesjonsrettet FoU-oppgave knyttet til studentenes fag.

FoU-oppgava skal være et selvstendig og forskningsbasert arbeid knyttet til utvikling av lærerprofesjonen.

Institusjonene avgjør selv omfang og organisering, men det skal fremgå av studieplan hvordan arbeidet med FoU-oppgava er organisert.

Oppgava må være bestått før studenten kan begynne på masteroppgava.

3.7 Praksisstudium

Praksisdagene kan deles opp, slik at de for eksempel tas som halve dager.

Praksisstudiet skal bestå av minst 110 dager veiledet, variert og vurdert praksis og være en integrert del av utdanningen. Praksisstudiet skal fordeles med minst 80 dager i løpet av de første tre årene og minst 30 dager i løpet av de siste to årene. I tillegg skal det legges til rette for minst 5 dager observasjon i grunnskolen i løpet av syklus 1 (1.-3. studieår), som gjerne kan legges i forbindelse med praksis.

Hoveddelen av praksisstudiet skal fordeles på høyere og lavere årstrinn på grunnskolens trinn 5-10. Inntil 15 dager kan legges til andre relevante praksisarenaer. Overganger i utdanningsløpet bør være en del av praksisstudiet. Praksisstudiet skal være tilpasset studentenes fagvalg og bidra til at studentene utvikler evnen til å utforske, reflektere over og utvikle egen profesjonsutøvelse. Det skal være progresjon i praksisstudiet.

Praksis i et annet lands skole i forbindelse med internasjonale utvekslingsopphold eller internasjonalt semester kan godkjennes som del av det obligatoriske praksisstudiet.

Praksis vurderes etter skalaen bestått/ikke bestått. Institusjonenes eksamensforskrift fastsetter hvor mange ganger en student kan gjennomføre en praksisperiode.

Krav til organisering av praksisstudiet

- Lærerutdanningsinstitusjonene og praksisskolene har et gjensidig ansvar for kvalitet og progresjon i praksisstudiet som fremkommer i institusjonenes avtaleverk om samarbeid med praksisstudiet. Hovedansvaret for innhold, kvalitet og vurdering i praksis ligger hos lærerutdanningsinstitusjonene.
- Praksisskolens rektor har det overordnede ansvaret for rammene rundt praksisstudiet ved skolen.
- Praksislæreren skal ha godkjent og relevant lærerutdanning, helst minimum tre års relevant erfaring, og ha gjennomgått videreutdanning i praksisveiledning på minimum 15 studiepoeng eller forpliktet seg til å starte opplæring i praksisveiledning. Utdanningsinstitusjonen har ansvar for å utarbeide en plan som sikrer et samlet tilbud på minst 30 studiepoeng i praksisveiledning

3.8 Avtaleverk om samarbeid om praksisstudiet

Samarbeidet mellom lærerutdanningsinstitusjon og praksisskoler og andre relevante praksisarenaer skal avtales. Den enkelte lærerutdanningsinstitusjon avgjør selv utformingen av avtales innhold i tråd med gjeldende lov- og avtaleverk. Det forventes at praksisstedet aktivt tilrettelegger for studentenes praksislæring, og utarbeider en tydelig strategi for utvikling av praksislærers kompetanse som lærerutdanner.

Institusjonene oppfordres til å utforske nye måter å samhandle med praksisfeltet, slik at studentene kan få mer variert praksiserfaring. Se punkt 3.3.

4. Overgangsordninger mellom grunnskolelærerutdanningene

Grunnskolelærerutdanningene er definert som to utdanninger. Studenter som ønsker overgang til en annen utdanning, må søke ordinært opptak til nytt løp (trinn 1–7, trinn 5–10, trinn 8–13) og kan deretter søke om godskriving/innpassing av tidligere avlagte fag og/eller emner.

Godskriving og forhåndsgodkjenning av annen utdanning er hjemlet i lov om universiteter og høyskoler, kap. 3 § 3–4 og § 3–5.

5. Fra nasjonale retningslinjer til studieplan

Institusjonenes studieplaner skal utarbeides på bakgrunn av det som angis i forskriftens §4 og i de nasjonale retningslinjene punkt 1 til 4.

6. Praksisstudium

6.1 Praksisstudiet i utdanningen

Praksisstudiet har en integrerende funksjon i grunnskolelærerutdanningen. Dette forutsetter samarbeid mellom studenter, faglærere, praksislærere og skoleledelse.

Det er beskrevet forventet læringsutbytte i praksisstudiet etter syklus 1 og syklus 2 i utdanningen. I syklus 1, som utgjør praksis for de tre første studieåra, er det lagt vekt på å utvikle brei kompetanse om lærerarbeidet, klasseledelse, kontaktlærerrollen, eleven og elevmangfoldet, og skolen som organisasjon. Praksis i denne syklusen skal vise studentenes utvikling i ferdigheter og sosialisering til lærerprofesjonen samt undervisningskunnskap i undervisningsfaga.

I syklus 2, som utgjør praksis de to siste studieåra, skal studenten få en mer inngående kunnskap om læringsprosesser, barn og unges utvikling og forsknings- og utviklingsarbeid i skolen. Det skal legges til rette for utvikling av studentens endringskompetanse.

Det skal være en nær kopling mellom innhold og arbeidsmåter i lærerutdanningsfaga og praksisstudiet. Praksisstudiet skal sikre en gradvis innføring i ulike sider ved lærerprofesjonen, progresjon i opplæringen og sammenheng med undervisningen i faga. Hvordan didaktikk utøves i undervisningen, vil være et gjennomgående tema i hele praksisstudiet.

Praksis skal være en arena for systematisk læring og øvelse ved at praksislærer i samarbeid med lærerutdanningsinstitusjonen tilrettelegger for læring gjennom øvingssituasjoner og veiledning.

Grunnskolelærerutdanning 5–10 er grunnutdanning. Læringsutbytte i de ulike studieåra må vurderes på denne bakgrunn. Det skal legges til rette for progresjon i forventet læringsutbytte gjennom studiet.

6.2 Praksisstudium syklus 1

Hovedtema for praksisstudiet de tre første studieåra er lærerrollen, lærerarbeidet, elevmangfoldet, skolen som organisasjon og lærerens tilrettelegging for læring av fag for trinn 5–10. Dette omhandler:

- Utvikling av egen læreridentitet og relasjonskompetanse
- Lærerarbeidet i møte med det flerkulturelle klasserom
- Klasseledelse
- Planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning
- Tilpasset opplæring og læringsfremmende vurdering
- Skolen som organisasjon og samarbeid med andre institusjoner

Læringsutbytte for praksis syklus 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om lærerens oppgaver og roller i skolen
- har kunnskap om kontaktlærerrollen, klasseledelse, kommunikasjon og relasjonsarbeid
- har kunnskap om læreprosesser, tilrettelegging av undervisning, arbeidsmåter og vurderingsformer som fremmer gode inkluderende klasse- og læringsmiljø
- har kunnskap om elevenes forutsetninger og utvikling som utgangspunkt for tilpasset opplæring
- har kunnskap om kulturelt, språklig, religiøst og sosialt mangfold
- har kunnskap om gjeldende lov- og planverk og om det helhetlige opplæringsløpet med vekt på overgangen fra barnetrinn til ungdomstrinn og fra ungdomstrinn til videregående skole
- har kunnskap om skolen som organisasjon og dens mandat, verdigrunnlag og plass i samfunnet.
- har kunnskap om metoder knyttet til forsknings- og utviklingsarbeid i skolen

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning med utgangspunkt i nasjonale og lokale planer
- kan lede gode læringsprosesser med utgangspunkt i ulike arbeidsmåter og mål for undervisningen
- kan reflektere over og vurdere, velge og bruke ulike kartleggingsverktøy og på bakgrunn av resultat følge opp den enkelte elev
- kan drøfte undervisning og læring på bakgrunn av profesjonsetiske perspektiv
- kan samhandle med elever, foresatte, kolleger og andre interne og eksterne aktører
- kan identifisere og drøfte tiltak for å håndtere mobbing og trakassering og bidra til positiv utvikling av skolens læringsmiljø
- kan gjennomføre opplæring som fremmer elevenes digitale kompetanse

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter til å gjennomføre profesjonsfaglige oppgaver med alle elever
- har innsikt i elevenes læring av grunnleggende ferdigheter og kompetanser
- har endrings- og utviklingskompetanse som bidrar til samarbeid om faglig og pedagogisk nytenkning i skolen

- kan med grunnlag i teori og forskning kritisk vurdere egen og andres praksis
- har utviklet egen læreridentitet, kommunikasjons- og relasjonskompetanse

6.3 Praksisstudium syklus 2

De to siste studieåra skal studenten videreutvikle sin lærerkompetanse. Praksisstudiet skal i syklus 2 gi en mer inngående kunnskap om læreprosesser, lærerens tilrettelegging for læring av fag og forsknings- og utviklingsarbeid.

Dette omhandler:

- Læringsledelse og dypere forståelse av elevmangfold
- Forsknings- og utviklingsarbeid relatert til skolen
- Utvikling av endringskompetanse

Læringsutbytte for praksis syklus 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har inngående kunnskap om læreprosesser, tilrettelegging av undervisning, arbeidsmåter og vurderingsformer som fremmer inkluderende klasse- og læringsmiljø
- har inngående kunnskap om barn og unges utvikling, læring og danning i ulike sosiale, flerkulturelle og digitale kontekster og om hvordan kunnskapen kan anvendes for å tilpasse opplæringen til alle elevers forutsetninger og behov
- har kunnskap om konkret forsknings- og utviklingsarbeid i praksisskolen

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan ta ansvar for å utvikle og lede inkluderende, kreative, trygge og helsefremmende læringsmiljøer der opplæringen tilpasses elevenes behov
- kan gjennomføre profesjonsrettete, praksisrelevante, selvstendige og avgrensede forskningsprosjekt i tråd med forskningsetiske normer

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter til å involvere og bygge relasjoner til elever og foresatte
- kan bidra aktivt til endringsprosesser og ta ansvar for samarbeid om faglig og pedagogisk nytenkning i skolen og involvere lokalt samfunns-, arbeids- og kulturliv i opplæringen

- kan kritisk reflektere over egen og andres praksis med referanse til teori og forskning
- kan styrke internasjonale og flerkulturelle perspektiv ved skolens arbeid og stimulere til demokratisk deltakelse og bærekraftig utvikling.

7. Pedagogikk og elevkunnskap

7.1 Faget i utdanningen

Pedagogikk og elevkunnskap skal bidra til at studenten erfarer progresjon, helhet og sammenheng i møtet mellom praksis, fag og pedagogikk. Pedagogikk og elevkunnskap støtter seg på opplæringslovas formålsparagraf og lærerprofesjonens etiske plattform. Faget har et overordnet ansvar for at studentene utvikler en læreridentitet som hviler på sentrale profesjonsetiske prinsipp, slik at de som lærere kan bidra til kontinuerlig utvikling av en mangfoldig og inkluderende skole.

Fagets kjerne omfatter hvordan oppdragelse og undervisning kan bidra til elevenes faglige, sosiale og personlige læring og utvikling. Gjennom faget skal studenten forberede seg til å håndtere de utfordringer og muligheter som ligger i et mangfoldig klasserom. Faget skal også bidra til å kvalifisere studenten for å ivareta opplæring om samiske forhold, samiske barns rettigheter og det samiske folket som anerkjent urfolk.

Pedagogikk og elevkunnskap skal gi studenten forståelse av lærerens og skolens rolle i samfunnet. Det er et kulturfag som knytter historie, kultur, livssyn og politikk sammen med ulike perspektiv på oppdragelse, utdanning og danning. Kunnskap om skolen som organisasjon og samfunnsinstitusjon står sentralt. Studenten skal ruste seg til kritisk å analysere de utfordringer samfunn, kultur, livssyn og politikk representerer for lærerrollen og skolens virksomhet. Sentralt i faget er å gi studenten innsikt i skolens mandat og oppgaver og det normative og kunnskapsmessige grunnlaget for lærerens virksomhet.

Sentralt i faget er også å lære å bygge et konstruktivt og inkluderende læringsmiljø for elevene. Dette krever innsikt i både lærerarbeidets forpliktelser og en inngående forståelse av den betydning det didaktiske møtet mellom elev, lærer og lærestoff har for elevenes sosiale og faglige læring og utvikling. I samarbeid med de andre faga i utdanningen skal pedagogikk og elevkunnskap utvikle studentenes relasjonelle ferdigheter på en slik måte at de er i stand til å møte elever, foresatte og kolleger med faglig og mellommenneskelig kompetanse.

Sammen med de andre faga i utdanningen skal pedagogikk og elevkunnskap også bidra til at studenten forstår betydningen av den rolle de grunnleggende ferdighetene spiller i elevenes læring, og hvordan utvikling av kompetanse i å lære, kommunisere, samhandle, utforske og skape kan bidra til å forme framtidens skole.

Faget skal bidra til at studenten utvikler innsikt i vitenskapelige tenkemåter.

7.2 Pedagogikk og elevkunnskap syklus 1 (30 stp.)

Lærerens tilrettelegging for læring i et klasserom preget av mangfold

Gjennom denne syklusen skal studenten skaffe seg kunnskaper om elevene på trinn 5–10s læring og utvikling og ferdigheter i å planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning. Oppmerksomheten skal rettes mot hvordan en kan bidra til å skape et godt læringsmiljø for alle elevene i en skole preget av sosialt, religiøst og kulturelt mangfold. Studenten skal utvikle et reflektert og kritisk forskerperspektiv på skolens virksomhet og egen praksis gjennom opplæring i vitenskapelig tenkemåte og i gjennomføring av FoU-prosjekt.

Læringsutbytte for syklus 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har brei kunnskap om læring, motivasjon og læringsstrategier tilpasset elevene
- har kunnskap om sentrale didaktiske prinsipp som er aktuelle for elevene
- har brei kunnskap om varierte arbeids- og vurderingsformer for elevene
- har kunnskap om skolens samarbeidspartnere og hvordan disse bidrar til å sikre barn en god oppvekst
- har kunnskap om elevenes kognitive, emosjonelle, kroppslige og sosiale utvikling
- har kunnskap om ulike læreversker og tilpasnings- og adferdsutfordringer hos barn på trinn 5–10 og hvordan disse kommer til syne i opplæringen
- har kunnskap om barn i sorg og krise, overgrep mot barn og vanskelige livssituasjoner som barn kan komme i
- har kunnskap om sentrale prinsipp som fremmer inkluderende opplæring og tilpasset opplæring
- har kunnskap om den norske skolen i lys av kristen tradisjon, sekularisering, pluralisme og fundamentalisme
- kjenner til sentrale religioner og livssyn i Norge og deres betydning for elever på trinn 5–10
- har brei kunnskap om hvordan kompetanse i samhandling og grunnleggende ferdigheter kan bidra til å øke læringen for elevene
- har kunnskap om hvordan praktiske, skapende og estetiske læreprosesser kan påvirke helse, trivsel og læring

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan planlegge og gjennomføre systematisk observasjon og analysere data fra observasjonen
- kan anvende fagbegrep og begrunne sine didaktiske valg i teori om læring og undervisning
- kan reflektere over, redegjøre for og drøfte norsk og samisk skolehistorie og den betydningen skolen har i et demokratisk samfunn og i en globalisert verden
- kan i opplæringen begrunne, formidle og bruke dokumenter om menneskerettigheter og barns rettigheter
- kan ivareta livssynsmangfold i samarbeid med elever og foreldre
- kan forklare forholdet mellom tilpasset opplæring og spesialundervisning
- kan reflektere over og anvende forskningsbasert kunnskap til å utøve god klasseledelse og utvikle et trygt og inkluderende læringsmiljø for elevene

- kan samarbeide med kollegaer om planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning og læring
- kan fra tidlig i studiet anvende vitenskapsteoretisk og metodisk kunnskap i utformingen av FoU-prosjekt

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning for elevene med utgangspunkt i eksisterende rammefaktorer og gjeldende læreplanverk
- har kunnskap om og kan drøfte didaktiske konsekvenser, utfordringer og muligheter i en skole preget av språklig, kulturelt og religiøst mangfold
- kan på et reflektert og faglig grunnlag være i dialog med eleven og deres foresatte om elevenes læring og utvikling

7.3 Pedagogikk og elevkunnskap syklus 2 (30 stp.)

Den forskende, nyskapende og etisk bevisste lærer

I løpet av denne syklusen skal studentens utvikle et analytisk og kritisk perspektiv på skolen og på egen praksis i lys av pedagogiske, etiske og vitenskapsteoretiske grunnlagsproblem. Studenten skal utvikle brei innsikt i opplæringen på trinn 5–10, basert på ny, relevant forskning på feltet.

Læringsutbytte for syklus 2

KUNNSKAPER

Kandidaten

- har inngående læreplanforståelse og kan drøfte utfordringer i realiseringen av gjeldende læreplan og øvrige styringsdokumenter
- har avansert kunnskap om elevens danning i et pluralistisk samfunn
- har inngående kunnskap om fellesskapets betydning for elevenes læringsprosesser

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan kritisk analysere og anvende skolens verdigrunnlag
- kan identifisere og drøfte profesjonsetiske spørsmål forankret i etisk teori
- kan legge til rette for samhandling i klasser og grupper på trinn 5–10 og i ettertid kritisk analysere aktiviteten

- kan anvende forskningsbasert kunnskap til å forebygge mobbing og analysere og iverksette tiltak som skal motvirke mobbing
- kan planlegge og delta i forskningsbaserte utviklings- og endringsprosesser i skolen og kritisk vurdere disse i etterkant

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan anvende forskningsbasert kunnskap om metakognisjon og selvregulering til å styrke elevens læringsprosess
- kan kritisk analysere og delta i samfunnsdebatter om utdanningspolitikk
- kan, med utgangspunkt i forskningsbasert og profesjonsrettet kunnskap i pedagogikk, gjennomføre og formidle eget forskningsarbeid i tråd med vitenskapelige prinsipper
- kan identifisere og analysere utfordringer i skolehverdagen i en pluralistisk skole og utnytte muligheter den gir
- kan bidra til innovasjonsprosesser og ta ansvar for samarbeid og utviklingsarbeid som fremmer faglig og pedagogisk nytenkning i skolen

8. Engelsk

8.1 Faget i utdanningen

Engelsk har en unik stilling som verdensspråk og gir oss anledning til å delta i det globale fellesskapet. Vi trenger engelsk i utdanning, arbeidsliv og fritid og for å utvikle mellommenneskelig kommunikasjon og forståelse i en verden i stadig endring. Engelsklærerens hovedoppgave er derfor å utvikle både sin egen og elevenes språklige, kommunikative og interkulturelle kompetanse.

Engelsk er et språk-, kultur-, og litteraturfag. Engelsklærere skal legge til rette for engelskundervisning i tråd med relevant forsknings- og utviklingsarbeid og gjeldende læreplan. Engelsklærerne må være trygge språkmodeller i klasserommet og ha innsikt i egne læringsstrategier. De må kunne lede læringsarbeidet i faget til beste for en mangfoldig elevgruppe, fra elevene starter på 5. trinn til de blir mer selvstendige språkbrukere mot slutten av barnetrinnet og på ungdomstrinnet. Dette innebærer at lærerstudentene gjennom engelskstudiet skal få innsikt i hvordan de grunnleggende ferdighetene er en integrert del av arbeidet med faget. Engelsklærerne må ha solid kunnskap om hvordan barn og unge tilegner seg språk og hvordan faget kan tilpasses aldersgruppen. De må også ha kunnskaper om det engelske språkets strukturer og om hvordan engelskspråklige tekster og andre kulturelle uttrykk kan benyttes for å fremme elevenes språkutvikling, nytenkning og evne til kritisk refleksjon.

8.2 Engelsk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Engelsk 1 for trinn 5–10 omfatter engelskundervisning for mellom- og ungdomstrinnet, hva som kjennetegner elevene i denne aldersgruppen og deres språkutvikling i engelsk. Emnet gir en innføring i engelskdidaktikk, språklige emner og et variert utvalg av litteratur, både skjønnlitteratur og sakprosa, og andre kulturelle uttrykk fra den engelskspråklige verden.

Utviklingen av egen språkferdighet og litteratur- og tekstkompetanse står sentralt. I tillegg dreier emnet seg om varierte aktiviteter og metoder for engelskopplæringen i grunnskolen.

Læringsutbytte for engelsk 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om hvordan barn og unge lærer språk
- har kunnskap om flerspråklighet som ressurs i klasserommet
- har kunnskap om læreplanverket, nasjonale prøver og læremidler for engelskfaget
- har kunnskap om tilegnelse av ordforråd og om strukturer i engelsk fra lyd- til tekstnivå

- kjenner til litteratur og andre kulturelle uttrykk som kan brukes i undervisning av barn og unge
- kjenner forsknings- og utviklingsarbeid som er relevant for engelskfaget på 5.–10.trinn

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan bruke engelsk muntlig og skriftlig, sikkert og selvstendig
- kan planlegge og lede varierte og differensierte læringsaktiviteter, også digitale, som fremmer dybdelæring og utvikling av de grunnleggende ferdighetene
- kan oppdage lese- og skrivevansker og legge til rette for tilpasset opplæring
- kan bruke underveis- og sluttvurdering for å veilede elever i engelskopplæringen
- kan diskutere, muntlig og skriftlig, et utvalg av skjønn- og faglitteratur
- kan innhente og tilrettelegge informasjon om samfunnsspørsmål og kulturelle tema til bruk i undervisningen

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan formidle relevant fagstoff og kommunisere på engelsk på en måte som er tilpasset elever på trinn 5–10
- kan reflektere over egen læring og undervisningspraksis i lys av etiske grunnverdier og skolens ansvar for barn og unges personlige vekst
- kan arbeide selvstendig og sammen med andre for å tilrettelegge for elevers læring og utvikling
- kan vedlikeholde og utvikle sin egen språklige og didaktiske kompetanse

8.3 Engelsk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Engelsk 2 bygger på engelsk 1 og gir større innsikt i engelskdidaktiske spørsmål i opplæringen av elever på slutten av barneskolen (5.–7. trinn) og på ungdomskolen. Emnet omfatter videreutvikling av studentens egen språkferdighet og tekstkompetanse. Studentene vil videreutvikle sine kunnskaper om språkets strukturer, om litteratur og andre kulturelle uttrykk og om samfunnsspørsmål i engelsktalende land. Engelsk 2 gir økt erfaring i bruk av inspirerende og læringsfremmende aktiviteter og arbeidsmåter og økt innsikt i valg og bruk av tekster og andre læringsressurser.

Læringsutbytte for engelsk 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har omfattende kunnskap om hvordan barn og unge lærer språk
- har omfattende kunnskap om flerspråklighet som ressurs i klasserommet
- har kunnskap om engelsk som verdensspråk og hva dette innebærer for utviklingen av språklig, kommunikativ og interkulturell kompetanse
- har kunnskap om sentrale dokumenter og ressurser for engelskfaget
- har detaljert kunnskap om tilegnelse av ordtilfang og om strukturer i engelsk fra lyd- til tekstnivå
- kjenner til et rikt utvalg litteratur, film og andre kulturelle uttrykk som kan brukes i undervisningen

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan bruke engelsk muntlig og skriftlig, sikkert og funksjonelt i ulike sjangre
- kan planlegge, lede og kritisk vurdere varierte og differensierte læringsaktiviteter, også digitale, som fremmer dybdelæring og utvikling av de grunnleggende ferdighetene
- kan kartlegge og vurdere grunnleggende språkferdigheter, sette i verk tiltak for tilpasset opplæring og oppdage lese- og skrivevansker
- kan bruke underveis- og sluttvurdering for å veilede elever i engelskopplæringen
- kan diskutere muntlig og skriftlig et rikt utvalg skjønn- og faglitteratur
- kan innhente og tilrettelegge informasjon om samfunnsspørsmål og kulturelle tema til bruk i undervisningen, blant annet i tverrfaglige prosjekt
- kan finne fram til, forstå, vise til og reflektere over relevant engelskfaglig forskningslitteratur og skrive akademiske fagtekster

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan reflektere kritisk over egen læring og undervisningspraksis i lys av etiske grunnverdier og skolens ansvar for barn og unges personlige vekst
- kan arbeide selvstendig og sammen med andre for å kartlegge og tilrettelegge for elevers læring og utvikling
- kan vedlikeholde og utvikle egen språklig og didaktisk kompetanse og bidra til faglig utvikling og nytenkning

9. Fremmedspråk

9.1 Faget i utdanningen

Fremmedspråk er et språkfag, et kulturfag og litteraturfag som gir studenten mulighet til å fordype seg i et fremmedspråk og i kulturelle trekk ved områda der språket snakkes. Studenten skal utforske internasjonale og flerkulturelle arenaer for å utvikle interkulturell kompetanse. Dette gir forståelse av andres levemåter, livssyn, verdier og kulturer, noe som kan overføres til andre fag og profesjonsutøvelsen som helhet. Samtidig oppnås større innsikt i eget kulturelt og språklig ståsted.

Fremmedspråk i lærerutdanningen har fokus på studentens muntlige og skriftlige språkutvikling og elevenes læring av et fremmedspråk som del av en flerspråklig utvikling og en livslang læring av språk. Faget stimulerer til forskningsbasert og profesjonsrettet refleksjon som inkluderer etisk og forsvarlig praksis.

Fremmedspråkdiraktikk er en sentral og gjennomgående del av faget, og skolepraksis er en viktig læringsarena i lærerutdanningen. Studentene får solid kunnskap om vurdering for læring og blir gode veiledere i yngre elevers språklæring. Arbeid med læreplan for skolen og dets forhold til Det felles europeiske rammeverket for språk, er en del av studiet.

Etter endt utdanning i faget er fremmedspråklæreren en trygg språkmodell i klasserommet, med gode språkferdigheter og god innsikt i læringsstrategier. Derfor skal lærerstudenten gjennom studiet arbeide med å utvikle sin kommunikative kompetanse, både for egen læring og for undervisning. Med tanke på egen språklæring anbefales studenten et utenlandsopphold i løpet av studiet.

9.2 Fremmedspråk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

I dette emnet vektlegges studentens egne språkferdigheter, spesielt muntlig produksjon og samhandling, språk i kontekst og språklæringsstrategier. I tillegg skal studenten kunne legge til rette for barn og unges språklæring.

Fremmedspråklæreren er en reflektert språkbruker og språkformidler. Ved å analysere og vurdere lærings- og kommunikasjonsstrategier for egen språkbruk og i et lærerperspektiv skal studentene nå et nivå der de kan bruke språket aktivt i både muntlig og skriftlig kommunikasjon. Fremmedspråklæreren skal ha et bevisst forhold både til egen og til barns og unges språklæring, innsikt i forskjeller og likheter mellom målpråket, norsk og andre språk. Emnet skal gi kjennskap til språklig og kulturell variasjon i målpråksområda. Det å inspirere og stimulere til glede over å kunne bruke et nytt språk gjennom opplevelser og utforskning, er også et viktig aspekt. Digitale verktøy skal inngå i opplæringen på en kritisk og reflektert måte og skal knyttes til praksis.

Læringsutbytte for fremmedspråk 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kjennskap til målspråkets lydsystem og intonasjon, språkets grammatiske strukturer og innsikt i kulturelle konvensjoner for språkbruk
- har kunnskap om dagligliv, tradisjoner, skikker, verdier og kulturelle uttrykk i målspråkområdet og i Norge
- har kunnskap om språklæringsteorier og barn og unges språklæring i et flerspråklighetsperspektiv
- har kunnskap om språkdiraktikk tilpasset elevgruppen
- har kunnskap om læreplan, Det felles europeiske rammeverket for språk, Den europeiske språkpermen 6–12 og 13–18 år og Den europeiske språkpermen for språklærerstudenter
- kjenner forsknings- og utviklingsarbeid som er relevant for fremmedspråkfaget på 5. – 10.trinn

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan kommunisere med god uttale og intonasjon og fritt ta i bruk sentrale språkstrukturer i muntlig og skriftlig kommunikasjon
- kan forstå lengre muntlige og skriftlige autentiske tekster i ulike sjangrer og medier
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere fremmedspråksundervisning tilpasset ulike elevgrupper
- kan vurdere bruken av autentiske tekster og andre læringsressurser i undervisningen
- kan legge til rette for ulike arbeidsmåter som fremmer utforskning, nysgjerrighet og kreativitet i fremmedspråklæringen og i et fagovergripende perspektiv
- kan bruke underveis- og sluttvurdering for å veilede elevene i utviklingen av ferdigheter på målspråket
- kan gjennomføre undervisning som fremmer elevenes digitale ferdigheter

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan reflektere over egen undervisningspraksis og samhandle med andre i profesjonsutøvelsen
- kan legge til rette for varierte og tilpassete læringsaktiviteter som motiverer elevene til videre språklæring og skaper gode vilkår for dybdelæring
- kan integrere de grunnleggende ferdighetene i faget

9.3 Fremmedspråk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Fremmedspråk 2 bygger på fremmedspråk 1. I dette emnet arbeides det videre med studentenes språkferdigheter, kommunikasjon, språk i kontekst, språklæringsstrategier og bruk av digitale verktøy, samt kultur- og realiakunnskap og tekstkompetanse. Didaktiske aspekter vektlegges med tanke på både yngre og eldre elever.

For studentene innebærer dette en videreutvikling til å bli reflekterte språkbrukere og språkformidlere. Studentene skal også ha en bred forståelse av målspråksområdas kultur og samfunn. De skal videre utvikle et analytisk og reflektert perspektiv på egen og elevs språklæring. Et mål for dette emnet er også å skape interesse og glede for språk og språklæring i et livslangt perspektiv både hos språkstudentene og deres framtidige elever.

Læringsutbytte for fremmedspråk 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har detaljert kunnskap om målspråkets lydsystem og intonasjon, språkets grammatiske strukturer og innsikt i kulturelle konvensjoner for språkbruk
- har kunnskap om kultur, geografi, historie, samfunnsstrukturer, institusjoner og språklige særtrekk i målspråksområda
- har kunnskap om tekstlige uttrykk i ulike sjangrer og medier på målspråket
- har omfattende kunnskap om språkdiraktikk tilpasset trinn 5–10
- har kunnskap om språklæringsteorier og metakognisjon i et flerspråklighetsperspektiv
- har grundig kunnskap om læreplan, Det felles europeiske rammeverket for språk, Den europeiske språkpermen 6–12 og 13–18 år og Den europeiske språkpermen for språklærerstudenter

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan kommunisere muntlig og skriftlig og fritt ta i bruk sentrale språkstrukturer og et variert ordforråd i ulike sosiale situasjoner
- kan forstå skjønnlitterære og andre autentiske tekster i ulike sjangrer og nyttiggjøre seg forskjellige forståelses- og tolkningsstrategier
- kan legge til rette for at elevene kan utforske kulturen i målspråksområda sett i relasjon til egen kultur
- kan stimulere elevene til produksjon av forskjellige typer tekster tilpasset ulike formål
- kan planlegge og anvende ulike arbeidsmåter som fremmer utforskning, nysgjerrighet og kreativitet i fremmedspråket og i et fagovergripende perspektiv

- kan bruke undervisvurdering for å motivere elevene i deres språklæring

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan vurdere egen undervisningspraksis og samhandle med andre i profesjonsutøvelsen
- kan veilede elevene i utviklingen av lærings- og kommunikasjonsstrategier
- kan integrere de grunnleggende ferdighetene i språkfaget
- kan bruke vitenskapelige metoder for å videreutvikle egen praksis og bidra aktivt i arbeidet med innovasjonsprosesser i skolen

10. Kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE)

10.1 Faget i utdanninga

Kunnskap om religionar, livssyn og etikk er viktig for å forstå individ og samfunn, historisk og i dag. Det norske samfunnet er pluralistisk, og kunnskap om livssynsmangfaldet, ulike verdisyn, sekularisering, migrasjon og globalisering står sentralt i skule- og studiefaget. Samstundes har kristen tru og tradisjon i særleg grad prega norsk kultur og har difor ein sentral plass i faget. KRLE i GLU er eit dannelsingsfag og legg eit særskilt grunnlag for arbeidet med skulens verdigrunnlag og samfunnsoppdrag slik dette kjem til uttrykk i føremålsparagrafen åt skulen.

Studiefaget har fire hovudområde: fagdidaktikk, kristendomskunnskap, religions- og livssynskunnskap, etikk og filosofi. Fagdidaktiske perspektiv inngår òg i alle hovudområda, og etikk og filosofi er samstundes tverrgåande. Faget bygger på tema og perspektiv frå vitskapsområde som religionsvitskap, teologi, filosofi og idéhistorie, pedagogikk og estetiske fag. Samstundes er studiefaget tufta på fagdidaktisk forskning og tverrfagleg tenking som ligg nært til læraren sin profesjonspraksis. KRLE-lærarane skal såleis kunne legge til rette for undervisning i tråd med ulike typar relevant kunnskap og læreplanen i grunnskolefaget.

Undervisninga skal presentere religionar og livssyn sakleg og med respekt for eigenarten deira, men òg med kritiske perspektiv. Studenten skal utvikle høveleg vurderings- og handlingskompetansane for møtet med elevlar på trinn 5–10 i skulen. Faget skal stimulere til refleksjon over fagstoffet og eigne livstolkingar og vere kulturoppnande. Det skal i særleg grad kunne fremje dialog og toleranse, noko som føreset fagkunnskap, analytiske tilnærmingar, empati og samarbeidsevne.

Ein KRLE-lærar må kunne forstå den faglege ståstaden åt eleven og vere gode samtalepartnerar i spørsmål om religion, sekulære livssyn, etikk og filosofi. Læraren må kunne velje ut fagstoff og oppgåver som fremjar kompetanse på dette området. Som framtidige KRLE-lærarar skal studentane sjølve arbeide orienterande og kritisk, men òg utforskande og kreativt, og med det oppnå kompetanse i å undervise og leie læringsprosessar i dette faget.

Utdanningsinstitusjonane må vurdere vektinga mellom dei tre første hovudområda i KRLE 1 i høve til vektinga i skulen sin læreplan. I KRLE 2 kan ein ut frå lokale omsyn vekte annleis, men alle hovudområda må vere rimeleg godt dekte. I GLU 5–10 er det naturleg å sjå KRLE 1 og 2 i samanheng. Ein må vere merksam på skilnaden og samanhengen mellom KRLE-faget og fagstoffet i modulen religion, livssyn og etikk i PEL-faget.

10.2 KRLE 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet omfattar ni hovudtema: jødedom, kristendom, islam, hinduisme, buddhisme, anna religiøst mangfald, livssyn, etikk og filosofi. Anna religiøst mangfald kan til dømes vere sikhisme, bahai, Jehovas vitne, Jesu Kristi kyrkje av siste dagars heilage eller nyreligiøsitet. I tråd med vektlegginga på skulefaget i trinn 5–10 legg studiefaget opp til ei systematisk, aktuell og praktisk tilnærming, der ein særleg ser på arbeidet i skulen med av tekstar, etikk, estetiske uttrykk og på samanlikningar av ulike retningar og former for religions- og livssynsutøving.

I samband med praksis skal ein særleg arbeide med evaluering av digitale ressursar og andre læremiddel, dialog med og mellom barn og ungdom og med utvikling av ein tolerant lærings- og klasseromkultur.

Studentane skal bli kjende med sentral forskning i fagets didaktikk og i relevante fagemne, særleg i spørsmål knytte til modernitet, sekularisering og religions- og livssynskritikk, og med dei kulturelle tilhøva som ungdom i dag veks opp under og som er avgjerande for danningprosessen deira.

I filosofi vert nyare filosofihistorie vektlagt, og i etikk er utvalde emne frå elevorientert områdeetikk for denne aldersgruppa prioriterte. Arbeidet med dei grunnleggjande ferdigheitene er hovudsakeleg knytt til utvikling av munnleg og skriftleg dugleik, med vekt på evne til argumentasjon og grunngjeving.

Læringsutbytte for KRLE 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om læreplanen i skulen og utviklinga av religions- og livssynsfaget i Noreg
- har kunnskap om didaktiske utfordringar som er spesielle for faget og om ulike didaktiske tilnærmingar og forskningstradisjonar i skulefaget og studiefaget
- har kunnskap om og kjenner til bruken i skulen av tekstar, forteljingar, høgtider, lære, ritual og andre praksisar, etikk og estetikk i religionar og livssyn
- har kunnskap om eit utval av kristne kyrkjesamfunn og kristendomens historie med vekt på tida etter reformasjonen og arbeidet med historiske tema i skulen
- har kunnskap om filosofihistorie med vekt på nyare tid og utfordringane knytte til arbeidet med filosofiske problemstillingar i faget

- har kunnskap om pluralisering, sekularisering og religions- og livssynskritikk som undervisningstema og bakgrunnsorientering for andre delar av faget
- har kunnskap om grunnlagsetikk og grunnlagsetikkens rolle som bakgrunn for å forstå etiske og moralske problemstillingar

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere KRLE-undervisning i faget som grunnlag for elevretta vurdering som verkar utviklande for alle elevane
- kan bruke varierte arbeidsmåtar som integrerer dei grunnleggande ferdigheitene
- kan nytte etiske grunnlagsteoriar på emne frå profesjonsetikken og på elevorientert områdeetikk
- kan identifisere og handtere utfordringar knytte til korleis skulen og elevane møter livssynsmangfald og etisk mangfald
- skal kunne leie filosofiske samtalar som samlar elevgrupper i utforskende fellesskap
- kan samarbeide med elevar, kollegaer, føresette og aktørar i lokalmiljøet

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan drøfte kva religion og livssyn kan ha å seie for den enkelte og for samfunnet
- har grunngeve synspunkt på kva det inneber å vere KRLE-lærer
- kan gjere greie for og ta stilling til etiske spørsmål som gjeld skulen og elevane
- kan reflektere kritisk over skulefaget og vidareformidle forskning om barn, religion og livssyn

10.3 KRLE 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

KRLE 2 gjev fordjuping i alle dei fire hovudområda, dels i emne og perspektiv frå læreplanen for grunnskulen, dels i emne eller perspektiv som utdanningsinstitusjonen eller studenten sjølv vel. KRLE 2 skal vidare gi fordjuping i arbeid med eldre barn (5.–7. trinn) og ungdom (8.–10.) og korleis dei lærer i faget.

I samband med praksis skal ein arbeide med lokale læreplanar og vurderingar som fremjar læring og utvikling i faget og særleg arbeide med utfordringar knytte til læringsorienterte vurderingar i haldnings- og trusspørsmål.

Studiet legg vekt på bruk av estetiske arbeidsformer og digitale ressursar i faget. Arbeidet med eldre religions- og filosofihistorie og med klassiske emne frå etikk og filosofi er viktige. Ein skal arbeide med spørsmål knytte til kjeldekritikk, religions- og livssynskritikk, og til samanlikningar. Det same gjeld forskning om minoritetar, modernitet og sekularisering med relevans for skulen. Det vil òg vere ei viss vektlegging av spørsmål kring ungdom og identitet, samt om forholdet mellom religion, livssyn og kultur.

Læringsutbytte for KRLE 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har omfattande kunnskap om kristne tekstar og om kristent mangfald lokalt og globalt
- har omfattande kunnskap om eit utval av tekstar og aktuelle perspektiv i religionar, religiøse rørsler og sekulære ideologiar og om arbeidet med dette i skulen
- har kunnskap om filosofihistorie med vekt på eldre tid og utfordringane knytte til arbeidet med filosofiske problemstillingar i faget
- har kunnskap om sentrale etiske og filosofiske problemstillingar som radikaliserings, seksuell orientering, yringsfridom, klimaspørsmål og kroppsfokusering i barne- og ungdomskulturen
- har kunnskap om korleis estetiske arbeidsformer kan vere med å fremje læring, motivasjon og variasjon i arbeidet med faget
- har omfattande kunnskap om forskning på barn og ungdom i høve til religion, livssyn og etikk

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan gjere grundig greie for tekstar og kjeldekritikk, på ulike praksisar og mangfald og for aktuelle perspektiv i kristendomen og i andre lokalt valde tradisjonar (jf. innleiinga om lokale val)
- kan lage undervisningsopplegg som nyttar estetiske arbeidsformer og digitale verktøy
- kan drøfte aktuelle filosofiske og etiske problemstillingar ut frå ulike religiøse, livssynsmessige og ideologiske posisjonar
- kan reflektere sjølvstendig over ulike arbeidsformer som vert nytta i skulefaget
- kan drøfte lokale læreplanar og utvikle skisser til slike

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- har omfattande kunnskap om religionar, livssyn og ideologiar og kan nytte kunnskapen på ulike måtar i skulen generelt
- har omfattande kunnskap om aktuelle filosofiske og etiske problemstillingar og kan bruke dette på ulikt vis i og utanfor skulefaget
- kan drøfte og bruke dei grunnleggande dugleikane i KRLE

11. Kroppsøving

11.1 Faget i utdanningen

Faget kroppsøving for grunnskolelærerutdanning trinn 5–10 skal kvalifisere for undervisning i kroppsøving fra 5. trinn og ut grunnskolen.

Undervisningen i faget skal være integrert, forskningsbasert og profesjonsorientert. Den tar utgangspunkt i kroppsøving som et allmenndannende fag og skal være knyttet til praksisfeltet. Faget skal gi studenten faglig, pedagogisk og fagdidaktisk kompetanse til å arbeide ut fra gjeldende læreplan, utvikle faget i framtida og ivareta de kroppslige dimensjonene ved det å være menneske.

Studenten skal tilegne seg kunnskap om og erfaring med undervisning i ulike bevegelsesmiljø som er relevant for trinn 5–10. Kunnskap om hva som fremmer kroppslig læring, positiv selvforståelse, helse og bevegelsesglede er sentralt. Faget skal styrke profesjonsidentitet og studentenes arbeid med mangfold og forskjellighet i skolen. Undervisningen skal utvikle studentens lærerkompetanse, individuelt og i samarbeid med andre.

11.2 Kroppsøving 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet er en innføring i det å være lærer i kroppsøving på trinn 5–10 i grunnskolen. Det legges vekt på undervisningskompetanse i idretts- og bevegelsesaktiviteter, friluftsliv, leik og dans, samt tidsaktuelle bevegelsesformer i barne- og ungdomskultur. Kunnskap om hvordan kroppsøving bidrar til elevens helhetlige utvikling, står sentralt.

Fagdidaktikken i emnet bygger på en praktisk tilnærming. Studentene får prøve seg i ulike aktivitetsformer og i variert undervisning i kroppsøving, og reflektere rundt hvordan dette er egnet til å fremme kroppslig læring, positiv selvforståelse, helse og bevegelsesglede for alle elever. Samarbeid med praksisskole er av vesentlig betydning for å nå målsetningene i emnet. Den fagspesifikke kompetanse tilegnes gjennom praktisk og teoretisk undervisning og profesjonspraksis.

Læringsutbytte for kroppsøving 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om kroppsøvingfagets formål, egenart og legitimering og forbindelse til andre skolefag
- har kunnskap om hva som kan fremme bevegelsesglede for elever
- har kunnskap om undervisningsplanlegging, -gjennomføring og -evaluering i kroppsøving
- har kunnskap om vurdering i kroppsøving
- har kunnskap om idretts- og bevegelsesaktivitet, friluftsliv, leik, dans og tidsaktuelle bevegelsesformer i barne- og ungdomskultur

- har kunnskap om forutsetninger for læring på bakgrunn av vekst og utvikling hos eleven
- har kunnskap om kroppen som symbol i dagens samfunn, med vekt på hvordan dette kommer til uttrykk i barne- og ungdomskultur

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i kroppsøving ut fra lovverk, gjeldende læreplan og profesjonsetiske retningslinjer
- kan legge til rette for læringsarbeid som kan fremme bevegelsesglede i lek, nærmiljøaktivitet og varierte bevegelsesformer
- kan vurdere elevens kroppslige læring og forutsetninger som grunnlag for tilpasset opplæring og læringsfremmende tilbakemeldinger
- kan utvikle og bruke egne ferdigheter og kunnskaper innen lek, friluftsliv, dans, idrett og andre bevegelsesaktiviteter med tanke på undervisning i kroppsøving
- kan utforske egne kroppslige uttrykk og lede og gjennomføre skapende prosesser hvor bevegelseserfaring og refleksjon er sentralt
- kan vurdere elevens måloppnåelse, begrunne vurderingene og legge til rette for elevens egenvurdering
- kan identifisere farer, vurdere og ivareta elevenes sikkerhet i ulike aktiviteter og bevegelsesmiljø.
- kan gi svømmeopplæring på trinn 5–10 og utføre livreddende førstehjelp og livberging i vann
- kan inkludere de grunnleggende ferdighetene i undervisningen på fagets premisser

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan drøfte på hvilken måte kroppsøving kan bidra til elevens allmenndanning
- kan kommunisere med elever, foresatte og kolleger om kroppsøving
- kan arbeide med kroppsøving og bevegelsesaktivitet i tverrfaglig perspektiv

11.3 Kroppsøving 2

Presentasjon av emnet (30stp)

Emnet bygger på kroppsøving 1. Gjennom arbeidet med kroppsøving 2 skal studenten øke sin praktisk-didaktiske kompetanse og videreutvikle selvstendig og faglig refleksjon over undervisning og læring i kroppsøving. I emnet inngår kunnskap om og erfaring med forskning og utviklingsarbeid i kroppsøving. Kroppsøving belyses og drøftes videre i tverrfaglig sammenheng og knyttet til mangfold og forskjellighet i elevgruppen i skolen. I emnet inngår også kunnskap om kroppen i bevegelse og prinsipp for trening for barn og ungdom.

Læringsutbytte for kroppsøving 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om fagdidaktisk forskning i kroppsøving
- har kunnskap om vurdering og dokumentasjon av læring i kroppsøving
- har kunnskap om kroppsøving og kroppslig læring i tverrfaglig perspektiv
- har kunnskap om begrepet fair play og respekt for andre i tilknytning til kroppsøving
- har kunnskap om bevegelsesmiljø, trening og treningsprinsipp egnet for elever
- har kunnskap om kroppen i bevegelse, spesielt med tanke på læring av bevegelsesaktiviteter

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan arbeide tverrfaglig med utgangspunkt i kroppsøving.
- kan vurdere fagdidaktiske problemstillinger og bruker relevant teori og forskning til å forbedre undervisning i kroppsøving.
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere utviklingsarbeid knyttet til egen lærerkompetanse og undervisning i kroppsøving

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan bidra til nytenkning og innovasjon i faget kroppsøving og til skoleutvikling med utgangspunkt i kroppsøving
- kan arbeide med mangfold og forskjellighet i kroppsøving og reflektere over fagets innhold og rolle i en flerkulturell skole
- kan utøve profesjonalitet som kroppsøvingslærer

12. Kunst og håndverk

12.1 Faget i utdanningen

Kunst og håndverk i grunnskolen er et allmenndannende fag som gjennom ulike estetiske læreprosesser skal gi elevene muligheter for å tilegne og nyttiggjøre seg de visuelt og fysisk sansbare ytringsformene som representerer vår kulturarv. Faget i lærerutdanninga omfatter design, kunst og arkitektur. I spennet mellom praktisk skapende arbeid, profesjonspraksis, fagteori og gjeldende læreplaner, legges det særlig vekt på at sammenhengene blir tydelige mellom egen faginnsett og kompetanse i å planlegge, gjennomføre og vurdere i skolefaget kunst og håndverk.

Faget skal gi grunnleggende forståelse av læring i praktiske, utforskende og sansbart kommuniserende fagområder. Det kulturelle mangfoldet skal bli møtt med åpenhet i fagets skapende og kunstneriske ytringsformer. Kunnskap om fagets identitetsskapende karakter skal ivareta de kulturelle erfaringer studenter og elever bringer med seg. På tvers av landegrensener skal faget ta opp i seg kulturenes ytringsformer både i fortid og samtid. Faget skal gi innsikt i forholdet mellom kvalitet og forbruk, natur og kultur, og kunne bruke sin egenart som bindeledd i samarbeid på tvers av fag. Gjennom praktisk skapende arbeid og refleksjon, vil studenten utvikle kunnskap om didaktiske muligheter som ligger i håndverksmessige og kunstneriske språkformer. Faget skal fremme studentens kritiske bevissthet og vilje til å være en aktiv medskaper av kultur i vår samtid. Arbeidet skal på alle nivå omfatte forskningsbasert kunnskap og erfaring knyttet til de aktivitets- og erkjennelsesformer vi finner i faget, i gjeldende læreplaner for grunnskolen og i praksisfeltet.

Kunnskap om elevenes livsverden, uttrykks- og læringsformer skal bidra til at studenten utvikler evner til elevaktive, undersøkende arbeidsmåter som stimulerer til faglig oppfinnsomhet, problemløsning, mestring, gjennomføringsevne og bærekraftig miljøtenkning. Studenten skal etter fullført utdanningvære fortrolig med grunnleggende ferdigheter i faget, og kunne arbeide gjennomtenkt og ansvarlig med planlegging og tilpassing for elevenes læring.

12.2 Kunst og håndverk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Kunst og håndverk 1 gir en innføring i design, arkitektur og kunst. Studenten skal få erfaring med varierte arbeidsmetoder og med håndverk i ulike materialer og medier knyttet til gjeldende læreplan for trinn 5–10 i grunnskolen. Arbeid på verksteder dreier seg om bruk av materialer og innsikt i analoge og digitale framstillingsmåter. Studiet legger til rette for at studenten skal utvikle evne til å forstå hvordan budskap kan formidles visuelt og gjennom materialer. Fagdidaktikk og profesjonspraksis er en integrert del av arbeidet. Det legges vekt på fagets relevans og legitimering som et allmenndannende fag i skolen, og på den fagteorien som har blitt utviklet.

Studiet forbereder studenten på sitt yrke med praktiske øvinger relatert til fagets vitenskapelige perspektiver og metoder. Egne erfaringer i faget skal utvikle studentene til

gode veiledere for elevene i deres skapende prosesser og gi kunnskap i lærings- og støtteformer som fremmer elevenes faglige utvikling.

Læringsutbytte for kunst og håndverk 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om relevante materialer, teknikker, redskap og estetiske virkemidler
- har kunnskap om hvordan analoge og digitale uttrykksformer innenfor design, arkitektur og kunst, men også innen håndverk kan tolkes og brukes som utgangspunkt for unge menneskers skapende arbeid
- har kunnskap om forholdene mellom natur, kulturelle uttrykksformer, verdisyn, kvalitet og etikk
- har kunnskap om gjeldende regler om opphavsrett, personvern og kildekritikk også ved bruk av bilder og andre visuelle ressurser

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan arbeide målrettet med ideutvikling, dokumentasjon og vurdering også av egne skapende prosesser
- kan formidle mangfoldet i lokal og global kunst- og formkultur på varierte måter og stimulere til helhetstenkning og miljøbevissthet
- kan formidle valg av inspirasjonskilder, arbeidsmetoder, virkemidler materialer, teknikker, verktøy og læremidler
- kan bruke og vedlikeholde redskap, apparat og maskiner, og ta ansvar for arbeidsmiljø og sikkerhet på verkstedene (HMS-rutiner)
- kan bruke tegning både som språkform og som verktøy i skissearbeid, konseptutvikling og arbeidstegninger i gitt målestokk
- kan bruke fagets innhold, arbeidsmåter og teori i undervisningsplanlegging, gjennomføring og læringsorientert vurdering på en måte som også ivaretar de fem grunnleggende ferdighetene
- kan organisere utstillinger av elevarbeider og på andre måter synliggjøre faget på ulike arenaer

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- er fortrolig med erfaringsbaserte læringsformer og har innsikt i hvordan selvstendige undersøkelser og skapende arbeidsformer kan bidra til å løse ulike form- relaterte problem
- kan utnytte elevmangfoldet som utgangspunkt for tilpasset opplæring
- kan gjøre rede for hvordan valg av materialer, arbeidsformer og tema bidrar til gjenbruk, vedlikehold og omtanke for miljøet
- kan innby andre fag til praktisk, teoretisk og didaktisk samarbeid og generere tverrfaglige og vitenskapelig utforskende arbeids- og forståelsesformer
- kan gjøre rede for hvordan skapende arbeid med materialer utfordrer sanser, engasjerer følelser, krever konsentrasjon og aktiviserer kroppen

12.3 Kunst og håndverk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Kunst og håndverk 2 bygger på Kunst og håndverk 1 og skal bidra til fordypet kunnskap om praktisk arbeid og ferdigheter i verkstedene med tilhørende fagdidaktisk refleksjon. Emnet bidrar til utvidet innsikt i fagets visuelle og materielle kulturforankring. Gjennom studiet skal studenten videreutvikle egne analoge og digitale ferdigheter i faget og få erfaring med et utvalg av materialer, arbeidsmåter og tenkesett. Studenten blir i vesentlig grad utfordret til å lære i samhandling med andre. Forholdet mellom læreplan for 5.–10.trinn og profesjonspraksis problematiseres gjennom kritisk gransking av praksis og oppgaver, med fokus på undervisning, veiledning og vurdering. Utforskende arbeid skal fremme studentens læring, selvstendighet, oppfinnsomhet, analytiske ferdigheter, gjennomføringsevne og kritiske refleksjon. Innføring i vitenskapsteori og forskningsmetoder skal bidra til utvikling av studentens selvstendighet, analytiske evner og kritiske refleksjon.

Læringsutbytte for kunst og håndverk 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om analoge og digitale plattformer for formidling og kommunikasjon mot de unges livsverden
- har kunnskap om ideutvikling og om hvordan egne skapende prosesser kan være utgangspunkt for refleksjon og utviklingsarbeid om relevante forskningsmetoder, vurderings- og presentasjonsformer
- har kunnskap om barn og unges lærings- og erkjennelsesformer, formspråk, kulturelle identitet og skapende evner

- har kunnskap om hovedretninger innenfor håndverk, design, arkitektur og kunst, i ulike kulturer til ulike tider, også i vår egen samtid, og om den kommunikasjonen som ligger i slike visuelle, taktile og tredimensjonale uttrykk
- har kunnskap om hvordan lys, rom og farger påvirker læring og om hensiktsmessig organisering av verksteder og skolens øvrige ute- og innemiljø

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan utnytte materialers og mediers egenskaper og kvaliteter, vise innsikt i egne skapende prosesser og anvende denne innsikten i undervisnings- og utviklingsarbeid
- kan anvende digitale verktøy i visuell kommunikasjon og som redskap i arbeid med flater, layout og ulike skrifttyper
- kan formidle, analysere og vurdere design, arkitektur og kunst i relevante lokale og globale kunst- og kulturhistoriske sammenhenger
- kan forklare og demonstrere hvordan regning og geometri kan brukes og defineres innenfor fagets egenart
- kan planlegge og tilrettelegge for læring i kunst og håndverk med utgangspunkt i elevenes livsverden på måter som ivaretar tilpasset opplæring og fremmer samarbeid, demokrati og likeverd
- kan bruke fagspråk, vurdere kvalitet på lærebøker og læremidler og holde seg oppdatert på relevant faglitteratur og fagrelevant forskning

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan veilede og stimulere og tilpasse opplæringen til elevers opplevelse, skapende mot og metakognisjon og oppmuntre til oppfinnsomt og gjenskapende arbeid i tråd med globale og lokale utfordringer
- er orientert innenfor fagrelevant forskning og kan bruke gjeldende læreplaner for grunnskolen som utgangspunkt for faglig utviklingsarbeid med forskningsmessig og etisk tilnærming
- viser endringsvilje og engasjement for kontinuerlig faglig selvutvikling og har motivasjon for utvikling av skolens faglige, pedagogiske og fysiske fellesskap

13. Matematikk

13.1 Faget i utdanningen

Matematikklærere skal legge til rette for matematikkundervisning i tråd med relevant forskning og gjeldende læreplan. Studiet er erfaringsbasert og forskningsbasert, det innebærer solid tilknytning til praksis. Matematikklærere må kunne analysere elevenes matematiske utvikling, være gode matematiske veiledere og samtalepartnere, kunne velge ut og lage gode matematiske eksempler og oppgaver som fremmer alle elevers matematiske kompetanse, kreativitet og positive holdning til matematikk. Som framtidig matematikklærer skal studenten selv arbeide utforskende og kreativt med faget.

Matematisk språk og tenkning utvikles gjennom aktiviteter som fremmer resonnement, argumentasjon og begrunnelse. Matematikklærere må kunne gjennomføre og forstå matematiske prosesser og argumenter, og analysere forslag fra andre med tanke på holdbarhet og potensial. Studenten skal selv ha en reflektert forståelse av matematikken elevene skal lære og kunne gjøre faget tilgjengelig for alle elever.

Bruk av ulike representasjoner er nødvendig for å gjøre matematiske begrep og ideer tilgjengelige for elever. For å utvikle sin matematiske forståelse og evne til problemløsning trenger elevene å arbeide med sammenhenger og overganger mellom ulike representasjoner. Studenten skal legge til rette for elevers arbeid med ulike representasjoner.

Meningsfulle matematiske samtaler er en sentralt i utviklingen av matematisk forståelse. Gjennom samtale og diskusjon kan lærere inkludere alle elever i matematisk resonnering og argumentering, stimulere til kritisk matematisk tenking og drøfte matematikkens rolle i samfunnet. Studenten skal legge til rette for meningsfulle matematiske samtaler med og mellom elever.

Lærere skal invitere elever til å dele sin matematiske tenking, lytte til og vurdere denne med tanke på utvikling av matematisk kompetanse. Det skal legges til rette for undervisning ut fra elevenes ulike behov, der ulik kulturell, språklig og sosial bakgrunn både tas hensyn til men også ses som ressurs i undervisningen. Som framtidig matematikklærer skal studenten støtte elevene i deres tro på seg selv og at en gjennom hardt arbeid, individuelt og kollektivt, utvikler forståelse av matematiske ideer og sammenhenger.

13.2 Matematikk 1

Presentasjon av emnet (30stp)

I matematikk 1 arbeides det med matematikdidaktiske og matematikfaglige temaer som er relevante for alle som skal undervise i matematikk på trinnene 5–10. Viktig i emnet er arbeid med utviklingen av tallbegrepet fra heltall til rasjonale og reelle tall med tilhørende utvikling av varierte strategier i arbeid med tall og regneoperasjoner. Ulike aspekter ved brøk, sammenheng mellom brøk, desimaltall og prosent og koblingen til proporsjonalitet, behandles grundig. Særlig viktig er arbeid med ulike representasjoner for brøk, resonneringsstrategier

knyttet til brøk og forhold, og hvordan elever utvikler forståelse av proporsjonalitetsbegrepet. I emnet arbeides det grundig med ulike aspekter ved algebra. Sentralt i emnet er arbeid med ulike sider av geometri og måling og arbeid med statistikk og sannsynlighet.

Læringsutbytte for matematikk 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har dybdekunnskap om matematikken elevene arbeider med på trinn 5–10
- har kunnskap om matematiske læring- og utviklingsprosesser og hvordan legge til rette for at elever kan ta del i slike prosesser
- har kunnskap om interaksjonsmønstre, kommunikasjon og språkets rolle for læring av matematikk og ulike syn på læring av matematikk
- har kunnskap om ulike representasjoner og betydningen bruk av og overganger mellom representasjoner kan ha for elevers læring
- har kunnskap om hvordan grunnleggende ferdigheter medvirker til utviklingen av matematisk kompetanse
- har kunnskap om bruk av ulike læremidler, både digitale og andre, og muligheter og begrensninger ved slike læremidler
- har kunnskap om matematikkens historiske utvikling, spesielt utviklingen av tallbegrep og tallsystemer
- har kunnskap om matematikkfagets innhold på de ulike trinnene i grunnskolen og i videregående skole og om overgangene fra barnetrinn til ungdomstrinn og fra ungdomstrinn til videregående skole

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere matematikkundervisning for alle elever på trinn 5–10, med fokus på variasjon og elevaktivitet
- kan bruke arbeidsmåter som fremmer elevenes undring, kreativitet og evne til å arbeide systematisk med utforskende aktiviteter, resonnering og argumentasjon
- kan kommunisere med elever, lytte til, vurdere, gjøre bruk av elevers innspill og stimulere elevenes matematiske tenking
- kan analysere og vurdere elevers tenkemåter, argumentasjon og løsningsmetoder ut fra ulike perspektiv på kunnskap og læring
- kan tilpasse opplæringen til elevenes ulike behov gjennom valg og bruk av kartleggingsprøver og ulike observasjons- og vurderingsmåter
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakterer, begrunne vurderingene og gi læringsfremmende framovermeldinger

- kan forebygge og oppdage matematikkvansker og tilrettelegge for mestring hos elever med ulike typer matematikkvansker

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- har innsikt i matematikkfagets betydning som allmenndannende fag og dets samspill med andre fag, kultur, filosofi og samfunnsutvikling
- har innsikt i matematikkfagets betydning for utvikling av kritisk demokratisk kompetanse

13.2.1 Vurdering – nasjonal deleksamen

Vurderingsformene for matematikk 1 skal inneholde en nasjonalt gitt skriftlig skoleeksamen med varighet fire klokketimer, med et omfang tilsvarende 5 studiepoeng. Denne avholdes på sentralt gitt dato mot slutten av enten høst- eller vårsemesteret etter institusjonens valg.

Nasjonalt deleksamen må være bestått for å få godkjent emnet Matematikk 1.

Eksamen skal prøve følgende fire læringsutbyttebeskrivelser anvendt på det matematikkfaglige emnet *algebraisk tenkning*:

Kandidaten

- har dybdekunnskap om matematikken elevene arbeider med på trinn 5–10
- har kunnskap om ulike representasjoner og betydningen bruk av og overganger mellom representasjoner kan ha for elevers læring
- har kunnskap om bruk av ulike læremidler, både digitale og andre, og muligheter og begrensninger ved slike læremidler
- kan analysere og vurdere elevers argumentasjon og løsningsmetoder ut fra ulike perspektiv på kunnskap og læring

Algebraisk tenkning går på tvers av ulike matematiske temaer som det jobbes med på 5.-10. trinn. Slik tenkning innebærer søk etter samvariasjon, generelle strukturer, mønstre og relasjoner, beskrivelse av disse ved bruk av ord og symboler, og resonnering og argumentasjon. Det skjer her i arbeid med tall og regneoperasjoner, og situasjoner fra matematikk eller «virkeligheten» som omhandler samvariasjon mellom størrelser. Et viktig aspekt ved algebraisk tenkning er bruk av ord eller symboler til å beskrive vilkår en størrelse skal oppfylle, som for eksempel i arbeid med ligninger og ulikheter.

13.3 Matematikk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

I dette emnet fordyper studenten seg i noen av de matematikdidaktiske og matematikkfaglige temaene fra matematikk 1. Blikket er mer rettet mot forskning enn i matematikk 1.

Læringsutbytte for matematikk 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap knyttet til ulike matematiske bevis- og argumentasjonsformer og om matematisk teoribygging
- har kunnskap om matematisk analyse og kan relatere denne kunnskapen til det matematikkfaglige innholdet på trinn 5–10
- har kunnskap om metoder innenfor matematikdidaktisk forskning

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan formidle spesialkunnskap innen et utvalgt matematikdidaktisk og/eller matematikkfaglig emne relevant for trinn 5–10
- kan gjennomføre enkle matematikdidaktiske undersøkelser
- kan vurdere elevenes læring i faget som grunnlag for tilrettelegging av undervisning og tilpasset opplæring
- kan bruke varierte undervisningsformer forankret i teori og egen praksis
- kan arbeide teoriforankret og systematisk med kartlegging av matematikkvansker og opplæring tilpasset elever som har matematikkvansker

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan initiere og lede utviklingsarbeid knyttet til matematikkundervisning
- kan delta og bidra i FoU-prosjekt og andre samarbeidsprosjekt med tanke på å forbedre matematikkfagets undervisningspraksis

14. Mat og helse

14.1 Faget i utdanningen

Faget mat og helse har en viktig samfunnsmessig oppgave i arbeidet med å fremme god helse og sosial trivsel og utjevne sosiale ulikheter i helse blant barn og unge. Lærere i faget skal legge til rette for undervisning i mat og helse i tråd med relevant forsknings- og utviklingsarbeid og med gjeldende læreplan. Skolen utgjør et betydningsfullt matlandskap for elevenes matdanning og inkluderer både faget mat og helse og skolemåltidet. Lærere i mat og helse vil også være en ressurs for skolens arbeid med mat og måltider.

Faget mat og helse i grunnskolelærerutdanningen er et praktisk og estetisk fag som skal gi faglig og didaktisk grunnlag for å kvalifisere studenten til å undervise i mat og helse i grunnskolen. Opplæringen i faget skal være profesjonsorientert og innovativt og bygge på forskningsbasert kunnskap og praktisk erfaring. Gjennom studiet skal studenten utvikle kompetanse i helsefremmende, kulturelle og miljømessige aspekter ved faget med vekt på folkehelse og livsmestring, bærekraftig utvikling og det flerkulturelle samfunn. Videre skal studenten se fagets muligheter for tverrfaglig samarbeid og for estetisk erfaring gjennom matopplevelser. Studiet har fokus på pedagogisk og fagdidaktisk kompetanse gjennom didaktiske refleksjoner og varierte arbeidsformer. Gjennom tilegnelse av praktiske ferdigheter i matlaging får studenten kompetanse i å lage trygg mat og i å bruke arbeidsmetoder som fremmer elevenes undring, skapende evne, motivasjon og evne til å arbeide systematisk med faglige problemstillinger. Medvirkning og refleksjon gir faget mulighet for dybdelæring og progresjon.

Faget skal gi studenten kunnskap om hvordan måltidene er en del av vår danning og hvordan måltidene bidrar til å utvikle sosial og kulturell kompetanse. Studentene skal tilegne seg faglig, pedagogisk og fagdidaktisk kompetanse for å gjøre elevene i stand til å opptre som ansvarlige forbrukere på matområdet og til å foreta helsefremmende kostholdsvalg.

Opplæringen i mat og helse skal forberede studenten til en lærerrolle som fremmer læring og utvikling av fagkompetanse, og som bygger på de grunnleggende ferdighetene som inngår i fagets kompetansemål. Den skal videre gi studenten faglig og fagdidaktisk kompetanse til å arbeide ut fra gjeldene styringsdokumenter og utvikle faget for framtiden. Studentene skal også tilegne seg kompetanse til å undervise i valgfag som bygger på mat og helse.

14.2 Mat og helse 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet omfatter planlegging, gjennomføring og vurdering av læringsarbeid i faget mat og helse på trinn 5–10 i grunnskolen. Det legges vekt på et helsefremmende kosthold og på mat og måltiders betydning for utjevning av sosiale ulikheter i helse. Emnet skal vektlegge praktisk matlaging og andre elevaktive læringsformer i mat og helse og legge til rette for videre faglig utvikling.

Læringsutbytte for mat og helse 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om fagets historie og sentrale styringsdokumenter for faget
- har kunnskap om matvarer, bearbeiding av mat og kjøkkenhygiene
- har kunnskap om hva som kan fremme matdannelse og helsefremmende, bærekraftig og etisk matforbruk
- har kunnskap om kulturelle variasjoner i mat og måltider
- har kunnskap om viktige kostholdsutfordringer blant barn og unge og hvordan skolen kan tilrettelegge for et helsefremmende kosthold
- har kunnskap om hvordan didaktiske planleggingsmodeller kan anvendes i planlegging, gjennomføring og vurdering av elevenes læringsarbeid i mat og helse

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i mat og helse med og uten karakterer og med hensyn til elevers ulike behov, og grunngi faglige og didaktiske valg
- kan anvende ulike matlagingsmetoder til å lage mat med fokus på helse, kulturelt mangfold og bærekraftig forbruk
- kan lage trygg mat med og redusere matsvinn og smitte gjennom mat
- kan bruke digitale verktøy og medier i undervisningen
- kan kritisk vurdere kostholdsinformasjon og undervisningsmateriell opp mot eksisterende forskning
- kan bruke fagbegrep og finne fram til, anvende og vurdere forskningsbasert kunnskap med relevans for faget mat og helse

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan se faget mat og helse i et tids- og samfunnsaktuelt perspektiv og forstå hvordan faget kan bidra til å utjevne sosial ulikhet i helse
- kan forstå, utøve og utvikle egen profesjonalitet som lærer i mat og helse og har innsikt i relevante fag- og profesjonsetiske problemstillinger
- kan anvende faget mat og helse som læringsmiljø og danningsarena

14.3 Mat og helse 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet bygger på mat og helse 1 og studenten skal i dette emnet videreutvikle sin pedagogiske og fagdidaktiske kompetanse ved å reflektere over og kritisk vurdere undervisning og forsknings- og utviklingsarbeid i faget mat og helse. Emnet utdyper mat og måltiders kulturelle og miljømessige dimensjoner, og hvordan mat og måltider inngår i ulike sammenhenger i skolens virksomhet. Studenten skal tilegne seg akademiske ferdigheter og vurdere faget mat og helse i en videre samfunnsmessig kontekst. Emnet skal gi brei erfaring med studentaktive læringsformer knyttet til mat og måltider.

Læringsutbytte for mat og helse 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om barn og unges rolle som matforbrukere og hvordan mat og måltid inngår i deres identitetsutvikling og sosialisering
- har kunnskap om faktorer som skaper variasjon i matkultur
- har kunnskap om hvordan matvaresystemet og forbrukerne kan påvirke hverandre
- har kunnskap om kostholdets påvirkning på helse og strategier for implementering av helsefremmende kostholdstiltak
- har kunnskap om entreprenørskap og innovasjon i faget mat og helse
- har kunnskap om hvordan ny viten omdannes til nasjonale kostanbefalinger

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan ivareta mattradisjoner og anvende innovative ferdigheter i skapende arbeid med elever
- kan beherske og anvende sensoriske uttrykk i praktisk matlaging og tilrettelegge for estetisk erfaring med mat og måltider
- kan kritisk vurdere ny viten om kosthold og påstander om kosthold og helse i ulike medier
- kan tilrettelegge kreative læringsaktiviteter som bidrar til reflekterte matvarevalg i tråd med kostholdsrådene og som tar hensyn til ulike kulturelle og sosiale kontekster
- kan benytte vitenskapsteori og relevante metoder og planlegge, gjennomføre og rapportere forsknings- og utviklingsprosjekt knyttet til egen lærerkompetanse og undervisning i mat og helse

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan vurdere helsemessige, kulturelle og miljømessige perspektiver ved mat og måltider
- kan implementere styringsdokumenter som er relevante for mat- og helsefaget og skolemåltidet
- kan oppdatere seg faglig og reflektere over egen undervisningspraksis i mat og helse
- kan ta ansvar for lokalt læreplanarbeid på mellom- og ungdomstrinnet og bidra til nytenking og videreutvikling av faget mat og helse
- kan drifte undervisningskjøkkenet i faget mat og helse

15. Musikk

15.1 Faget i lærarutdanninga

Musikkfaget i grunnskulen har som mål å gi alle elevar musikkopplæring slik at dei kan ta aktivt del i musikk gjennom musisering, komponering og lytting. I musikkstudiet i lærarutdanningane for grunnskulen er det derfor lagt vekt på å skape ein god samanheng mellom lærarstudenten si eiga musikalske utvikling, og fagdidaktisk kompetanse i å planlegge, gjennomføre og vurdere musikkundervisning.

Faget skal gi grunnleggande innsikt i musikk som eit utøvande, skapande og lyttande fag, estetiske læringsprosessar og kreativitet, den norske og internasjonale musikkarven, i musikk som fleirkulturelt samfunnsfenomen og i musikk som identitetsskapande uttrycksform. Det skal gi grunnlag for studentane si allmenne danning og faglege vekst og gi dei opplæring i å kunne ta aktivt del i kultur-, skule- og fagutvikling i sitt framtidige yrke. Arbeidet med faget skal på alle nivå omfatte forskingsbasert kunnskap og erfaring knytt til dei aktivitets- og erkjenningsformene vi finn i musikkfaget i gjeldande læreplanar for grunnskulen og i praksisfeltet. Studiet skal gi grunnlag for musikkfagleg samarbeid med andre fagområde og instansar utanom skulen. Utvikling av dei utøvande, personlege og kunstnarlege sidene ved musikkfaget krev øving og modning over lang tid og er derfor sentrale på alle nivå.

Faget skal gjere studentane fortrulege med progresjon i musikkfagleg læring, musikalsk ungdomskultur, media og teknologi, og med vidareutvikling av grunnleggande ferdigheiter og kompetansar, slik desse er utforma i gjeldande læreplan for musikk i grunnskulen. Faget skal utvikle studenten si evne til kommunikasjon og personlege uttrykk.

15.2 Musikk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet har desse hovudkomponentane: Grunnleggande erfaringsbasert opplæring i utøvande, lyttande og skapande verksemd, musikalsk ungdomskultur, media og teknologi og innføring i skulefaget musikk, slik det er forma for trinna 5–10 i gjeldande læreplan.

Dei fagdidaktiske delane av studiet er i særleg grad sikta inn mot musikk læraren sitt arbeid med elevar si faglege læring på trinna 5–10. Undervisningsstoff og arbeidsmåtar i praksisstudiet skal også gi studentane ferdigheiter, kunnskap og erfaring som gjer dei fortrulege med musikalsk ungdomskultur.

Læringsutbytte for musikk 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om musikkfaget si historie og rolle i samfunnet, læreplanar i faget og faget si læreplanhistorie

- har forskningsbasert kunnskap om læring, estetiske og kreative læringsprosessar og ulike tilnærmingar til progresjon i musikkundervisning
- har kunnskap om musikalsk ungdomskultur, media og teknologi
- har kunnskapar om musikkklæraren som leiar og tilretteleggjar for musikkopplæring
- har kunnskap om analoge og digitale læringsressursar og læringsmateriell for musikkfaget og kan vurdere desse kritisk
- har kunnskap om et breitt utval musikk frå ulike kulturar, sjangrar og historiske epokar og om korleis musikk blir brukt og integrert i ulike samfunnskontekstar og medier
- har kunnskap om ulike omgrep og ulik fagterminologi som bidrar til å forstå, analysere og notere musikk

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan synge og bruke stemma på varierte måtar, kan akkompagnere og kan uttrykke seg musikalsk på ulike instrument
- kan danse til og med musikk og meistarar eit utval av tradisjonelle og moderne dansar frå ulike kulturar til bruk i musikkundervisning
- kan lytte aktivt til eit breitt utval av musikk frå ulike sjangrar, historiske periodar og ulike kulturar og vise kunnskap om denne musikken gjennom munnlege, skriftlege og andre uttrykksformer
- kan improvisere og komponere musikk med stemme, musikkinstrument og musikkteknologiske verktøy
- meistarar ulike innfallsvinklar til progresjon i musikkfaget og til vidareutvikling av grunnleggande ferdigheiter og kompetansar i skulefaget musikk
- kan leie prosessar i musisering, komponering og lytting for elevar
- kan planlegge, bruke og vurdere varierte arbeidsformer, metodar og vurderingsformer som bidrar til tilpassa musikkopplæring

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan gjennomføre heilskaplege undervisningsforløp og reflektere over samanhengar mellom mål, innhald og vurderingsformer i musikkfaget
- kan initiere fagleg samarbeid og legge til rette for musikkfagleg læring i fleirfaglege prosjektarbeid
- har innsikt i musikkens rolle som identitetsskapar, kommunikasjonsmedium og kulturuttrykk i skulevardagen og i eit samfunn prega av mangfald
- kan stimulere elevane si evne og vilje til å utforske, skape, oppleve, uttrykke og reflektere

15.3 Musikk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet bygger på musikk 1 og har desse hovudkomponentane: Allsidig opplæring i musikalsk leiing, vidare utvikling av utøvande, skapande og lyttande verksemd, innføring i ulike sider ved musikk, kultur og samfunn og innføring i forskings- og utviklingsarbeid i musikk. Studiet dreier seg om korleis musikkfaget kan bidra til læring, personleg vekst og danning for elevar på trinn 5–10.

Musikk 2 er elles innsikta mot skulen som læringsmiljø og læringsfellesskap i eit kulturelt mangfald. Sentrale tema vil vere kulturelt og musikalsk fellesskap og læring på formelle og uformelle arenaer og ulike former for samarbeid mellom grunnskulen og kulturinstitusjonar. Undervisningsstoff og arbeidsmåtar i praksisstudiet skal også gi studentane ferdigheiter, kunnskap og erfaring som gjer dei godt kjende med musikalsk ungdomskultur.

Musikk 2 gir ei innføring i norsk og internasjonal forskingsbasert kunnskap knytt til musikkopplæring for elevar.

Læringsutbytte for musikk 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om grunnlagslitteratur og aktuelle debattar om skulefaget musikk og musikk som vitskaps- og kunstfag
- har omfattande kunnskap om musikalsk ungdomskultur, media og teknologi og om forholdet mellom formell og uformell læring i musikk
- har kunnskap om kjenneteikn på eit mangfaldig og inkluderande læringsmiljø og om fellesskap for musikalsk læring
- har kunnskap om ulike sjanger- og stilideal innanfor områda improvisasjon, komposisjon og arrangering
- har kunnskap om forholdet mellom musikk og emosjonelle og sosiale kompetanser og mellom musikk og vidareutvikling av grunnleggande ferdigheiter
- har forskingsbasert kunnskap om musikkopplæring og kunnskap om metodar for forskings- og utviklingsarbeid i musikk
-

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan planlegge, leie, gjennomføre og vurdere ulike læringsløp i musikk
- kan reflektere over og drøfte musikkens rolle i eit mangfaldig samfunn

- kan drøfte kva rolle uformelle opplæringsarenaer har for musikk- og danseopplæring for elevar og kva for verknad slike erfaringar kan ha for musikkopplæringa i skulen
- kan framføre et variert repertoar av musikk i skulen, aleine og i samspel med andre
- kan ta i bruk gehørbaserte ferdigheiter til å forstå, analysere, skape og utøve musikk
- kan skape sin eigen musikk ved hjelp av akustiske og digitale instrument og legge til rette musikalsk materiale for ulike framføringsføremål og for musikkundervisning og læringsprosessar
- kan vurdere og analysere musikk med utgangspunkt i estetikk og kulturteori
- kan gjennomføre eit sjølvstendig fagdidaktisk forskings- og utviklingsarbeid som bygger på grunnleggande forskingsetiske prinsipp

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan legge til rette for elevvurdering som bygger på faglege omsyn og forskingsbasert kunnskap om vurdering og kommunisere grunnlaget for vurderinga til andre
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere ei heilskapleg musikkopplæring i tråd med gjeldande læreplan for grunnskulen og drøfte korleis samarbeid med ulike eksterne instansar kan styrke læringsløp i musikk
- kan bidra i faglege endringsprosessar gjennom å legge vekt på innovasjon, endring og fleksibilitet i eiga lærarrolle

16. Naturfag

16.1 Faget i utdanningen

Naturvitenskap og teknologiske nyvinninger har vært og er en grunnleggende forutsetning for utviklingen av vår sivilisasjon. Naturfaget skal legge grunnlag for å se naturvitenskapens verdensbilde som et kulturprodukt, der observasjoner, eksperimenter, drøftinger og teorier gradvis endrer vår erkjennelse. Vi står i dag overfor utfordringer i samfunn og miljø der kunnskap i naturvitenskapsfaga vil være avgjørende både nasjonalt og globalt. Utdanning for bærekraftig utvikling krever grunnskolelærere som har kunnskaper om både lokale og globale miljø og klimautfordringer. De må kunne tilrettelegge for læring som fremmer elevenes naturglede og ansvarsfølelse, som etter hvert utvikles til kunnskap og engasjement for miljøet. Faget skal vise at naturvitenskapelige og teknologiske vurderinger er basert på etiske verdier og idealer.

Naturfaget skal gi faglig og fagdidaktisk grunnlag for å undervise i naturfag på grunnskolens trinn 5–10. Utdanningen skal være knyttet til praksisfeltet og gi studenten grunnlag for på egen hånd og i samarbeid med andre, å utvikle sine kunnskaper og arbeidsmåter. Utdanningen skal gi studenten erfaring med grunnleggende ferdigheter, varierte arbeidsformer, og didaktisk refleksjon som kopleer forskning, teori/fag og praksis. Som framtidige naturfaglærere, skal studentene også utvikle bevissthet og kunnskap om hva de sentrale ideene i og om naturvitenskap er, og hvordan de gradvis kan bygge forståelse av disse ideene hos elever på mellom- og ungdomstrinnet. Utdanningen skal gi studenten kunnskap om naturfag og naturvitenskapens metoder og tenkemåter. En viktig del av å tenke vitenskapelig er å forstå størrelsesordener i naturen, både fysiske størrelser og tidsskalaene til fenomen. Prinsippene om utforskende arbeidsmåter står sentralt, spesielt med tanke på samfunnets framtidige behov for innbyggere med økt kreativitet og evne til innovasjon, problemløsning og kritisk tenkning. Studenten skal gjennom utdanningen, få forskningsbasert kunnskap om utforskende undervisning og læring og ferdigheter i hvordan en kan arbeide utforskende med elever på mellom- og ungdomstrinnet.

Det blir lagt vekt på forskningsbasert kunnskap om elevenes faglige utvikling på mellom- og ungdomstrinnet. Grunnskolelæreren skal kunne ta utgangspunkt i elevenes hverdagerfaringer i planlegging av undervisning og bruke nære og lokale læringsarenaer på en slik måte at fagstoffet konkretiseres og støtter utviklingen av det naturfaglige språket. Bruk av flere læringsarenaer bidrar til variert praksis, flere naturfaglige erfaringer og bedre innsikt i naturfagas relevans for samfunnet. Grunnskolelæreren på trinn 5–10 skal kunne planlegge og gjennomføre undervisningen som et integrert fag tilpasset alle elever. Læreren skal også kunne ivareta flerkulturelle perspektiv i naturfagundervisningen og bidra til respekt for samers og andre urfolks tradisjonskunnskap om naturen og bruk av naturressurser.

Som framtidig naturfaglærer, skal studenten kunne hjelpe elevene til å utvikle forståelse av naturfaglige sammenhenger slik at faget framstår som helhetlig og med betydning i samfunnet. Det innebærer å støtte elevene i troen på seg selv og at forståelse utvikles gjennom hardt arbeid, individuelt og kollektivt.

16.2 Naturfag 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet skal gi faglig trygghet i sentrale områder av naturfaget for trinn 5–10. Det legges vekt på å utvikle kunnskaper og kompetanse som sikrer elevenes progresjon i grunnleggende emner i naturfaget og som legger til rette for videre faglig utvikling. Vesentlige deler av denne kompetansen er å kunne videreutvikle elevenes begrepsdanning, utforskning og naturfagspråk og å kunne trene elever i å systematisere, analysere, argumentere og kommunisere resultater. Didaktikk og fag skal sees i sammenheng.

Læringsutbytte for naturfag 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har forskningsbasert kunnskap om elevers læring i naturfag og hvordan legge til rette for begrepsdannelse og utvikling av naturfaglig språk på mellom- og ungdomstrinnet
- har kunnskap om hvordan å drive dialogisk undervisning om menneskekroppen, seksualitet og helse for elever på mellom- og ungdomstrinnet
- har kunnskap om viktigheten av å fokusere på livsprosesser i celler og oppbygging av celler til arter og grupper av organismer som er tilpasset norsk natur
- har kunnskap om hvordan å undervise om økologi og bærekraftig utvikling gjennom tverrfaglig undervisning og bruk av varierte læringsarenaer inne og ute
- har kunnskap om bruk av partikkelmodellen for å konkretisere oppbygging av ulike stoffer og for å forklare fysiske endringer og fenomener i dagliglivet og i naturen
- kunnskap om hvordan sentrale systemer som organsystemer, økosystemer, solsystemet og periodesystemet kan introduseres for elevene ved å vise hvordan bestanddeler i hvert system henger sammen
- har kunnskap om progresjon i læring av sentrale begreper som bevaring, overføring og kvalitet ved energiformer gjennom å knytte disse til ulike områder av naturfaget
- har kunnskap om hvordan krefter og vekselvirkninger mellom legemer og partikler danner grunnlag for elevers læring av mekanikk og elektrisitet
- har kunnskap om praktisk og variert undervisning som gir forståelse av at bølger, lyd og lys påvirker livsprosesser
- har kunnskap om viktigheten av å bruke ulike former for modeller for å visualisere ytre og indre geologiske prosesser på jorda og med fokus på vanlige norske mineraler og bergarter

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og reflektere over egen undervisning på mellom- og ungdomstrinnet forankret i forskning, teori og praksis og med spesielt fokus på utforskende arbeidsmåter og integrasjon av alle grunnleggende ferdigheter
- kan gjennomføre aktiviteter og målinger inne og ute med bruk av relevant utstyr, vurdere nødvendige sikkerhetstiltak og gjøre beregninger med og uten digitale verktøy
- kan bruke formativ vurdering som grunnlag for tilrettelegging av undervisning og tilpasset opplæring på mellom- og ungdomstrinnet
- kan gjennomføre teknologiundervisning med fokus på å designe og lage teknologiske produkter og knytte teknologi til relevante tema i naturfag

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- har innsikt i naturfagets betydning som allmenndannende fag og naturvitenskapens metoder og tenkemåter med fokus på utforskende arbeidsmåter
- kan analysere og bruke gjeldende læreplan for mellom- og ungdomstrinnet som utgangspunkt for naturfagundervisning
- kan drøfte egen rolle, praksis og utviklingsmuligheter som naturfaglærer

16.3 Naturfag 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet supplerer naturfag 1 både i bredde og dybde. I kurset ligger det særlig stor vekt på miljø og bærekraftig utvikling. Det legges vekt på å utvikle kompetanse i å undervise elever slik at de videreutvikler og opprettholder oppdagerglede, undring, naturglede og ansvarsfølelse. Utdanningen skal også ivareta videreutviklingen av studentens egen kompetanse i å lede utforskende arbeid og i å videreutvikle elevenes utforskende ferdigheter. Didaktikk og fag skal sees i sammenheng.

Læringsutbytte for naturfag 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om grunnleggende modeller og teorier for beskrivelse av naturen som naturvitenskapen har utviklet, herunder mekanismer bak evolusjon og genetisk variasjon
- har kunnskap om tverrfaglig undervisning som fremmer barn og ungdoms handlingskompetanse for et bærekraftig liv i framtiden

- har kunnskap om dialogiske undervisningsformer som belyser ulike fornybare og ikke-fornybare energikilder gjennom samfunnsmessige, miljømessige og etiske problemstillinger
- har kunnskap om å bruke ulike representasjoner for å visualisere vær- og klimasystemer både lokalt og globalt og for å drøfte problemstillinger knyttet til klimaendringer
- har utdypende kunnskap om progresjon i læring om uorganiske og organiske stoffers betydning og kretsløp i naturfaglige prosesser og i miljøsammenhenger
- har utdypende kunnskap om utforskende undervisning om elektronikk, gravitasjon og elektromagnetisme og deres betydning i naturfaglige og samfunnsmessige sammenhenger
- har kunnskap om bruk av ulike modeller som viser størrelsesordener i naturen, herunder fenomener utenfor solsystemet og hvordan universet har oppstått og utviklet seg
- har kunnskap om kreative undervisningsprosesser hvor naturvitenskapelige begreper kan anvendes til å beskrive og forklare form og funksjon hos noen teknologiske produkter

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan tilrettelegge praktisk undervisning i naturfag og teknologi som gir god progresjon mellom ulike trinn
- kan analysere, vurdere og dokumentere elevers læring og gi læringsfremmende tilbakemeldinger tilpasset elevers forutsetninger og behov
- kan finne, vurdere og henviser til naturfaglig og naturfagdidaktisk forskning, informasjon og fagstoff og anvende dette i undervisning og drøfting med kollegaer
- kan anvende en integrert naturfagundervisning og benytte naturfag som regifag i tverrfaglige sammenhenger som ved teknologi og design og bærekraftig utvikling.

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- har innsikt i fagdidaktisk forskning om undervisning og læring i naturfag med fokus på progresjon og dybde i begrepsdanning, kritisk tenkning og argumentasjon
- har innsikt i vitenskapsteori og metoder innenfor naturfagdidaktisk forskning og kan bidra og delta i prosjekt for å utvikle undervisningspraksis i naturfag
- kan knytte egen rolle som naturfaglærer til etiske, sosiale, økonomiske og politiske problemstillinger som angår naturvitenskap og teknologi i samfunnet

17 Norsk

17.1 Faget i utdanninga

Lærerutdanningsfaget norsk er eit samansett og mangfaldig språk-, kultur- og litteraturfag og ein praksisarena for kvalifisert arbeid med språk og tekstar – i ulike sjangrar og modalitetar, frå fortid og samtid. Faget legg eit viktig grunnlag for kulturforståing, danning og kritisk tenking, særleg gjennom innsikt i korleis språk og tekstar formar og blir forma av kulturelle fellesskap. Norskfaget har ein historisk og nasjonal basis samtidig som allmenne og internasjonale perspektiv er sentrale for forståinga av det samfunnet vi er ein del av. Noreg er eit fleirkulturelt samfunn i endring, og norskfaget må heile tida utviklast i tråd med samfunnsutviklinga.

Som språkfag har norsk ein særeigen posisjon. Språket spelar ei grunnleggande rolle for læring, kritisk tenking og kommunikasjon. Det heng såleis tett saman med identitetsutviklinga til den einskilde språkbrukaren og med kultur- og samfunnsutviklinga gjennom historia. Samtidig er språket inngangen til aktiv deltaking i arbeidsliv og demokratiske prosessar. Gjennom arbeid med språk og tekstar skal lærerutdanningas norskfag legge grunnlaget for at studentane på kvalifisert vis kan bidra til at elevar blir trygge språkbrukarar og utviklar språk- og tekstkunnskap tilpassa trinn og alder.

Litterære tekstar går i aktiv dialog med kulturens utvikling og spenningar, livsvilkår og tenkemåtar. Både fiksjons- og saktekstar gir innsyn i kulturelle og historiske referanserammer og innbyr til refleksjon og kritisk tenking. Skjønnlitteratur har på same tid eit særleg potensial for styrking av førestellingsevne og empati. Arbeid med tekstar i ulike medium og sjangrar og frå estetiske, kommunikative, kulturelle og historiske perspektiv skal legge grunnlaget for gode tekstval og fagleg litteraturarbeid som innbyr elevar på trinn 5–10 både oppleving og tolking, nyskaping og kritisk refleksjon.

Å lytte og tale, lese og skrive, sjå og vise er sentrale aktivitetar i all kommunikasjon og læring. Norskfaget gir og spesialisert kunnskap om slike prosessar og rikeleg høve til å praktisere dei i fagleg arbeid. Studentane skal vidareutvikle evna til å vurdere og diskutere eigne og andres tekstar og til å bruke relevante tekstar og medium i fagleg arbeid. Dei skal lære å forstå korleis elevar på trinn 5–10 vidareutviklar grunnleggande tekstkyndigheit, og dei skal rustast til fagspesifikk undervisning i lesing, skriving og munnleg aktivitet tilpassa elevar med ulik bakgrunn og varierende ferdigheiter.

Studentane skal vurderast i bokmål og nynorsk. For reglar om fritak, sjå forskrift §5.

17.2 Norsk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Norsk 1 for trinn 5–10 kvalifiserer ikkje for norskundervisning på ungdomstrinnet. Dei første 30 studiepoenga bør derfor først og fremst rettast mot mellomtrinnet med vekt på innføring i språklege og litterære emne, tekstval, fagdidaktisk kunnskap og variert arbeid med dei grunnleggande ferdigheitene, særleg munnleg kommunikasjon og den vidare lese- og

skriveopplæringa for elevar med norsk som første- og andrespråk. Emnet legg òg vekt på at studentane skal utvikle sine egne språkferdigheiter og sin eigen tekstkompetanse og formidlingsevne.

Læringsutbytte for norsk 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har omfattande kunnskap om språket som system og språket i bruk
- har kunnskap om språkleg identitet, norsk som andrespråk og fleirspråkleg praksis
- har kunnskap om samisk språk, litteratur og kultur
- har kunnskap om kva som kjenneteiknar munnlege, skriftlege og multimodale tekstar, på nynorsk og bokmål, i ulike sjangrar og medium
- har kunnskap om eit utval skjønnlitterære tekstar i ulike sjangrar og medium, for barn, unge og vaksne
- har omfattande kunnskap om lesing, skriving og munnleg kommunikasjon, med vekt på vidareutvikling av grunnleggande ferdigheiter
- har kunnskap om vurdering, nasjonale prøver og læremiddel, digitale og andre, med vekt på mellomtrinnet

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan analysere språk og språkbruk og gjere greie for faglege val som skal fremje munnleg og skriftleg språkutvikling
- kan bruke kunnskap om litteratur og språk i fagleg arbeid med munnlege, skriftlege og multimodale tekstar
- kan planlegge, gjennomføre og evaluere elev- og klassesamtaler
- kan vurdere og bruke ulike metodar og ny teknologi i den vidare lese- og skriveopplæringa og tilpasse opplæringa for elevar med ulik bakgrunn og varierende ferdigheiter i norsk
- kan legge til rette for at elevar på mellomtrinnet får lese og skrive sak- og fiksjonstekstar for ulike formål og i ulike sjangrar og medium
- kan kjenne att teikn på lese- og skrivevanskar
- kan vurdere ulike norskfaglege læremiddel, digitale og andre
- meistrar skriftleg nynorsk og bokmål og kan undervise elevar i begge målformer

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan legge til rette for at elevane på mellomtrinnet vidareutviklar grunnleggande språkferdigheiter og blir tekstkyndige språkbrukarar som kan delta aktivt i klasserommet og på andre sosiale arenaer
- kan planlegge, gjennomføre og reflektere over norskundervisning i sentrale emne og gjere greie for elev- og trinntilpassa fagdidaktiske val
- kan vurdere eigen praksis med gjeldande læreplanar, fagkunnskap og fagdidaktisk innsikt som grunnlag

17.3 Norsk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Norsk 2 bygger på norsk 1 og omfattar norskundervisning for trinn 5–10 med vekt på ungdomstrinnet. Emnet gir historisk oversikt og meir omfattande kunnskap om sentrale språklege og litterære emne, djupare innsikt i aktuelle fagdidaktiske spørsmål og eit betre grunnlag for arbeid med læringsfremjande vurdering og tilpassa norskopplæring for *alle* elevar. Gjennom arbeid med språk og tekstar får studentane gode høve til å vidareutvikle sine eigne språkferdigheiter og sin eigen tekstkompetanse og formidlingsevne.

Læringsutbytte for norsk 2 (30 stp)

KUNNSKAP

Kandidaten

- har omfattande kunnskap om norsk som første- og andrespråk
- har kunnskap om nasjonale minoritetsspråk og nabospråk
- har kunnskap om språkhistorie, språklege endringsprosessar i eldre og nyare tid og gjeldande normering av nynorsk og bokmål
- har kunnskap om litteraturhistorie og omfattande kunnskap om litteratur frå ulike tider, for barn, unge og vaksne
- har brei kunnskap om litteraturdydidaktiske tilnærmingar og kunnskap om ulike litteraturteoretiske perspektiv
- har omfattande kunnskap om munnleg kommunikasjon, lesing og skrivning og vidareutvikling av grunnleggande språkferdigheiter

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan bruke kunnskap om grammatikk og språk, tekstar og litteratur i analyse av munnlege, skriftlege og multimodale tekstar
- kan legge til rette for variert arbeid med språk og litteratur i tradisjonelle og nye medium
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere arbeid med sakprosa og skjønnlitteratur frå ulike perspektiv og for ulike formål
- kan bruke relevante metodar og ny teknologi på måtar som fremjar samarbeid og fagleg progresjon i den vidare lese- og skriveopplæringa
- kan legge til rette for at elevane får lese, skrive og diskutere saktekstar og skjønnlitterære tekstar i ulike sjangrar og medium og tilpasse den vidare opplæringa i språklege ferdigheiter til elevar på ungdomstrinnet
- kan kartlegge og vurdere lese- og skriveferdigheiter og gi læringsfremjande respons til *alle* elevar
- kan skrive akademiske fagtekstar på nynorsk og bokmål

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- har innsikt i skulefagets historie og eigenart som språk-, kultur-, litteratur- og dannelsesfag
- kan formidle fagstoff om språk, litteratur, tekstar og medium i relevante uttrykksformer
- kjenner til fagdidaktisk forskning og utviklingsarbeid og kan drøfte forskingsetiske problemstillingar
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere fagleg og tverrfagleg utviklingsarbeid på trinn 5–10 i samarbeid med andre

18. Norsk tegnspråk

18.1 Faget i utdanningen

Norsk tegnspråk er et kunnskaps-, redskaps- og dannelsesfag. Faget er forskningsbasert, profesjonsrettet og er et fag i utvikling. Norsk tegnspråk gir studentene mulighet til å lære et av Norges minoritetsspråk. Studiet krever ingen forkunnskaper i språket.

Gjennom studiet skal studentene bli kjent med norsk tegnspråk, dets oppbygging og tegnspråklige menneskers historie, kultur og identitet. Studiet vil gi en forståelse av norsk tegnspråk, tegnspråklige som en språklig og kulturell minoritet og språkets plass i det norske samfunn.

Studiet skal gi en innføring i ulike språkstrukturer i norsk tegnspråk, samtidig som studentenes tegnforråd skal etableres og utvides. Gjennom studiet skal studentene oppøve ferdigheter i å kunne forstå og uttrykke seg på et grunnleggende nivå i norsk tegnspråk. De skal også tilegne seg ulike læringsstrategier og ta i bruk læringsressurser som digitale verktøy i faget norsk tegnspråk for å kunne tilpasse undervisningen til elevenes nivå.

Norsk tegnspråk er både et fag og et undervisningsspråk i skolen. Arbeid med gjeldende læreplaner for faget er en del av studiet, og faget norsk tegnspråk skal sees i sammenheng med norsk for hørselshemmede i skolen. Studiet vil gi et innblikk i språklige variasjoner og forberede studentene på møtet med tegnspråklige elever på ulike skoletrinn.

Praksis vil i tillegg til undervisning være en viktig læringsarena.

18.2 Norsk tegnspråk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

I dette emnet vektlegges utvikling av studentenes egne språkferdigheter i norsk tegnspråk og deres kunnskap om tegnspråkliges historie, kultur og identitet. Kunnskap om opplæringssituasjonen for tegnspråklige elever vil stå sentralt.

Undervisningen i studiet skal inspirere til å kommunisere på et nytt språk gjennom varierte læringsaktiviteter. Digitale verktøy og ulike læringsressurser brukes gjennomgående på en kritisk og reflektert måte, med klart siktemål om overføring til praksis og best mulig didaktisk tilpasning.

Læringsutbytte for norsk tegnspråk 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har basiskunnskap om språkstrukturer i norsk tegnspråk
- har basiskunnskap om tegnspråkliges historie, kultur, språk og identitet
- har basiskunnskap om tegnspråklige som språklig og kulturell minoritet i det norske samfunnet
- har basiskunnskap om rettigheter og tilbud for tegnspråklige barn og unge, særlig på trinn 5–10

FERDIGHETER

Kandidaten

- behersker et tegnforråd på basisnivå
- behersker basale reseptive og produktive ferdigheter for å kunne uttrykke seg på norsk tegnspråk og delta i enkle dialoger
- kan identifisere og anvende basale språkstrukturer i tekster på norsk tegnspråk
- behersker enkle strategier for å sikre kommunikasjon, også når formelle språkferdigheter ikke strekker til

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan formidle grunnleggende kunnskap om faget norsk tegnspråk til elever og andre
- kan reflektere over tegnspråklige elevers opplæringssituasjon
- har basiskompetanse i å vurdere og ta i bruk ulike læringsstrategier, læringsressurser og digitale verktøy i faget norsk tegnspråk for egen læring og i formidlings situasjoner som grunnlag for elevenes læring
- kan kritisk reflektere rundt muligheter for tilrettelegging av kommunikativ samhandling, for eksempel å legge til rette for møteplasser for tegnspråklige elever på tvers av skoler og gjennom bruk av virtuelle klasserom, men også ved bruk av tolk

18.3 Norsk tegnspråk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Norsk tegnspråk 2 bygger på norsk tegnspråk 1. I dette emnet arbeides det videre med språkstrukturer i norsk tegnspråk, og ulike tekster, blandingsformer og språklige variasjoner er en del av undervisningen. Studentens tegnforråd blir videreutviklet, samtidig som deres ferdigheter i avlesning, forståelse og produksjon øker.

På studiet brukes varierte læringsaktiviteter og læringsressurser for å støtte opp under studentenes egen språkinnlæring og faglige bevissthet. Disse læringsaktivitetene gir studentene innsikt i hvordan planlegge, gjennomføre og vurdere læringsaktiviteter i og på norsk tegnspråk, på et basisnivå. Dette knyttes opp mot hvordan en som lærer kan støtte opp under elevenes grunnleggende ferdigheter i faget, tospråklighet og faglige kompetanse.

Læringsutbytte for norsk tegnspråk 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har utvidete kunnskaper om språkstrukturer i norsk tegnspråk
- har kunnskap om språklig variasjon og ulike tekster innen norsk tegnspråk
- har kjennskap til blandingsformer mellom norsk tegnspråk og norsk talespråk
- har kunnskap om flerspråklighet hvor norsk tegnspråk inngår, der målet om funksjonell tospråklighet i opplæringen er sentralt
- har kjennskap til tegnspråkets status og tegnspråkliges historie, kultur og identitet, også internasjonalt
- har kunnskap om regelverk og gjeldende læreplaner og andre undervisningsrelaterte dokumenter knyttet til norsk tegnspråk i skolen
- har kjennskap til vitenskapsteoretiske og metodiske perspektiver relevante for faget norsk tegnspråk

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan anvende språkstrukturer og et basis tegnforråd i norsk tegnspråk for å kunne delta i samtaler og gjennomføre undervisning på basisnivå
- kan avlese og forstå ulike tekster på tegnspråk, med språklig variasjon og blandingsformer
- kan oversette enkle tekster fra norsk til norsk tegnspråk og fra norsk tegnspråk til norsk
- kan beskrive og forklare særtrekk ved døves kultur, og se den i sammenheng med majoritetskulturen
- kan gjøre rede for ulike syn på kommunikasjon og språk i opplæringen av hørselshemmete gjennom historien

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i norsk tegnspråk på basisnivå, for elever på trinn 5–10
- kan sette tydelige mål for undervisningen og vurdere elevenes læringsutbytte
- kan legge til rette for varierte læringsaktiviteter, også ved bruk av digitale ressurser, som formidler kunnskap om norsk tegnspråk som fremmer språklig samhandling og elevenes grunnleggende ferdigheter og faglige utvikling

19. Samfunnsfag

19.1 Faget i utdanninga

Samfunnsfaget har samfunnsbyggjande ambisjonar. Studium av samfunn skal hjelpe menneska til å finne fotfeste og orientere seg i verda, i det nære, i det fjernare og globale, i fortid, i notid og i framtid. Gjennom å tileigne seg kunnskap og myndiggjering skal studentane utvikle evna si til kritisk refleksjon, resonnement og argumentasjon og utvikle verdiar og haldningar som mangfaldige og demokratiske samfunn treng. Slike samfunn må mellom anna ha menneske som tek initiativ, undersøker sjølv, kan samarbeide og ta ansvar. Samfunnsfaget har såleis ambisjon om å hjelpe studentane til å vekse som sjølvstendige og aktive deltakarar i skulen og samfunnet.

Lærarutdanningsfaget samfunnsfag skal førebu studentane til profesjonsrolla som samfunnsfaglærer for 5.–10. klassetrinn, med særleg vekt på å vidareutvikle grunnleggande ferdigheiter og kompetanssmål . Gjennom ulike læringsstrategiar skal studenten utvikle ei lærarrolle som er med og fremjar elevane si interesse for faget. Studenten skal kunne legge til rette for deltakande og handlingsorientert læring. Studenten skal tileigne seg kompetanse i å utforske, skape, kommunisere, samhandle og delta og å leie læringsprosessar som introduserer elevane for samfunnsvitskaplege tenkemåtar. Studenten skal også utvikle kompetanse i bruk av ulike typar kjelder og forståing for kva kjeldekritikk har å seie for kritisk tenking.

Samfunnsfagsstudiet i grunnskulelærarutdanninga byr på ei balansert fordeling mellom geografi, historie og samfunnskunnskap. Geografien opnar for å gripe samanhengar mellom det lokale og det globale. Studentane får øve opp forståinga av det romlege perspektivet: stad, retning og avstand. Gjennom observasjon, kartlegging og refleksjon, tek faget dei med på leiting etter romlege mønster og samanhengar mellom natur og samfunn og korleis desse påverkar kvarandre gjennom like og ulike endringsprosessar. Historie skal gi studentane oversikt over ulike historiske periodar for å gi innsikt i korleis samfunn har forandra seg over tid. Faget skal gjere dei i stand til å drøfte ulike vilkår og forklaringar på forandring og kontinuitet. Historie handlar også om korleis vi arbeider med historiske kjelder, formar forteljingar om og forståingar av fortida og korleis vi brukar historie i notida.

Samfunnskunnskap skal gi studentane innsikt i korleis menneske skaper ulike former for samhandling i form av sosiale nettverk, organisasjonar, institusjonar og samfunn. Sentralt er også kva fordeling av ressursar og makt har å seie for sosial ulikskap, ekskludering og konflikt. Samfunnskunnskap handlar dermed særleg om vilkår for demokrati, medborgarskap og det å høyre til.

19.2 Samfunnsfag 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

I dette emnet vert det lagt vekt på at studenten tileignar seg kunnskap, ferdigheiter og kompetansar som grunnlag for framtidig arbeid som lærar. Fokuset ligg på sentrale tema innanfor hovudområda i samfunnsfag.

Læringsutbytte for samfunnsfag 1

KUNNSKAP

Kandidaten

- har kunnskap om vitenskaplege teoriar og metodar i geografi, historie og samfunnskunnskap
- har kunnskap om fagdidaktisk teori og forskning i samfunnsfaget i skulen
- har kunnskap om menneskerettar, medborgarskap, demokrati og demokratiseringsprosessar
- har kunnskap om samane som urfolk, om dei nasjonale minoritetane, og om kulturelt mangfald i Noreg
- har kunnskap om stad og landskap som natur, kultur og historie
- har kunnskap om samspelet mellom menneske, teknologi og natur med vekt på ressursfordeling og berekraftig utvikling
- har kunnskap om samspelet mellom befolkning, mobilitet og globalisering
- har kunnskap om sosialisering, identitetsdanning og ulikskap i eit samfunnsfagleg perspektiv
- har kunnskap om samfunnsfaglege problemstillingar knytt til elevane sin digitale kvardag
- har kunnskap om ideologiar, makt og politiske system
- har kunnskap om konflikter og samarbeid i geografisk, historisk og samfunnsvitenskapleg perspektiv

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan leie læringsprosessar med særleg vekt på å vidareutvikle grunnleggande ferdigheiter og kompetansar og sikre progresjon i opplæringa
- kan arbeide med verdiar og haldningar i samfunnsfag i skulen, stimulere til undring om og respekt for mangfald og bruke dette som ressurs i arbeidet med alle elevar
- kan finne, vurdere og tolke ulike typar kjelder for å legge til rette for gode læringsprosessar
- kan reflektere over ulike dimensjonar ved demokratiomgrepet og legge til rette for demokratisk praksis i skulen
- kan reflektere over planlegging, leiing og vurdering av læringsarbeid som grunnlag for læringsretta tilbakemelding til alle elevar

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan reflektere sjølvstendig og kritisk over samfunnsfaglege spørsmål
- har overblikk over periodar og utviklingsmønster og kan gjere greie for korleis historie og kultur blir konstruert

19.3 Samfunnsfag 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Samfunnsfag 2 skal gi større rom for fordjuping i utvalde geografiske område, historiske epokar og samfunnsfaglege prosessar. Emnet skal også opne for utvida forståing av samanhengar mellom teoretiske perspektiv og ulike læringsprosessar i skulen.

Læringsutbytte for samfunnsfag 2

KUNNSKAP

Kandidaten

- har djupnekunnskap om utvalde teoriar og metodar i geografi, historie og samfunnskunnskap
- har djupnekunnskap om utvalde tema i fagdidaktisk teori og forskning om samfunnsfag i skulen
- har djupnekunnskap om verdigrunnet og mandatet for skulen og skulen sin plass i samfunnet
- har djupnekunnskap om sentrale føresetnadar for og problemstillingar knytte til statsdanning, menneskerettar, medborgarskap, demokrati og demokratiseringsprosessar
- har djupnekunnskap om samane som urfolk og kjennskap til urfolksproblematikk i internasjonalt perspektiv
- har djupnekunnskap om utvalde døme på samspelet mellom ressursfordeling, demografi, globalisering og berekraftig utvikling
- har innsikt i sosiale og kulturelle faktorar som påverkar synet på kjønn, seksualitet og kjærleik
- har kunnskap om økonomiske strukturar, verdiskaping, makt og marknad
- har djupnekunnskap om utvalde døme på konflikhtar og samarbeid i geografisk, historisk og samfunnsvitskapleg perspektiv

FERDIGHEITER

Kandidaten

- kan arbeide med verdiar og haldningar i samfunnsfag for å fremme kritisk refleksjon og handlingskompetanse hos elevane
- kan finne, vurdere og tolke ulike typar kjelder og bruke dette i arbeidet med å utvikle elevane sin kritiske kompetanse og kreativitet
- kan planlegge, leie og vurdere læringsarbeidet med særleg vekt på grunnleggande ferdigheiter og gi læringsretta tilbakemeldingar til elevane, tilpassa deira ulike føresetnader og behov
- kan bruke og vurdere ulike arbeidsmåtar som stimulerer elevane til medvit om tid, rom og samfunnsprosessar
- kan legge til rette for demokratisk praksis, utvikling av medborgarskap, samarbeid og konfliktløysing i skulen

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan legge til rette for at elevane kan reflektere over samfunnsfaglege spørsmål og stimulere til kritisk tenking og kreativitet
- kan legge til rette for at elevane skaffar seg overblikk over periodar og utviklingsmønster og for refleksjon over korleis historie og kultur blir konstruert kan bidra til endringsprosessar og samfunnsfagleg nytenking i skulen og involvere lokalt samfunnsliv i opplæringa

20. Profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk

20.1 Faget i utdanninga

Profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk skal saman med Pedagogikk og elevkunnskap bidra til å gi studentane utvida kunnskap om det pedagogiske og spesialpedagogiske området som grunnlag for eiga undervisning og refleksjon over sentrale pedagogiske problemstillingar med særskilt relevans for elevar på 5. til 10. trinn. Faget skal også utgjere grunnlaget for ei pedagogisk eller spesialpedagogisk retta mastergrad innanfor grunnskulelærerutdanninga 5–10.

Faget skal vere retta mot skulen og lærarar som står i ein inkluderande og mangfaldig undervisnings-, lærings- og samspelsituasjon. Profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk skal vere undervisningsretta og bidra til at studentane får brei innsikt i profesjonsretta pedagogikk og/eller spesialpedagogikk. Samstundes skal faget gi studentane høve til å gå i djupna på eit avgrensa pedagogisk eller spesialpedagogisk område med stor relevans for sentrale utfordringar for arbeidet med denne aktuelle elevgruppa i skulen.

Retningslinjene for faget er definert på eit ope og overordna nivå, slik at institusjonane vil ha høve til å profilere utdanninga mot sine eigne spesialområde, innafor dei overordna rammene for faget. Denne profileringa kan til dømes dreie seg om breie spesialpedagogiske emne, digital kompetanse, migrasjonspedagogikk, estetiske læreprosessar, læremiddelpedagogikk, rettleiingspedagogikk, generell didaktikk. Institusjonane må operasjonalisere si profilering i eigne læringsutbyteskildringar for faget.

Læringsutbytte profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk

KUNNSKAP

Kandidaten

- har brei kunnskap om profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk
- har djupnekunnskap om eit avgrensa pedagogisk eller spesialpedagogisk område med klar profesjonsretting

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan reflektere over og drøfte sentrale og dagsaktuelle pedagogiske eller spesialpedagogiske problemstillingar som er relevante for undervisninga i skulen
- kan gjere greie for sentrale problemstillingar innafor eit sjølvvald profesjonsretta pedagogisk eller spesialpedagogisk spesialfelt.

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- har brei innsikt i korleis legge til rette for eit godt læringsmiljø med basis i elementa i profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk
- har utvikla eit fagleg grunnlag som kan inngå i eit masterprosjekt med profesjonsretta pedagogisk eller spesialpedagogisk innretning

21. Masterfaget

21.1 Faget i utdanningen

Sammen med 30 studiepoeng pedagogikk og elevkunnskap, 30 studiepoeng undervisningsfag (dersom masterfaget er pedagogikk eller spesialpedagogikk) og minst 30 dager praksis, utgjør masterfaget syklus to i grunnskolelærerutdanningen. Masterfaget har i samarbeid med pedagogikk og elevkunnskap et særlig ansvar for å ivareta den integrerte profesjonsutdanningen på høyere nivå og for å følge opp studentens forskningsbaserte praksisstudium.

Gjennom arbeidet med masterfaget skal studenten, forankra i eget forskningsarbeid, skaffe seg inngående og avansert kunnskap om faget, fagets rolle og funksjon i skolen og for skolefaga også om didaktikk. Studenten skal kunne analysere og forholde seg kritisk til nyere nasjonal og internasjonal forskning og anvende denne kunnskapen i profesjonsutøvelsen. Studenten skal skaffe seg innsikt i sentrale undervisnings- og vurderingsformer i masterfaget og hvordan disse bidrar til elevens læring.

Vitenskapsteori og metode danner grunnlag for studiet og for studentens arbeid med masteroppgava.

Masteroppgava skal være på minimum 30 studiepoeng. Den skal være profesjonsretta og praksisorientert. Masteroppgave i undervisningsfag skal ha solid forankring i fag og fagdidaktikk og kan i tillegg omfatte element fra pedagogikk og spesialpedagogikk. Masteroppgave i pedagogikk eller spesialpedagogikk skal være orientert mot arbeid i klasserommet og bør knyttes til undervisning og læring i fag.

Læringsutbytte for masterfaget (90 stp)

KUNNSKAPER

Kandidaten

- har avansert kunnskap enten i et valgt undervisningsfag og fagets didaktikk eller i profesjonsretta pedagogikk eller spesialpedagogikk
- har spesialisert innsikt i et avgrenset fagområde (masteroppgava)
- har inngående kunnskap om relevant forskning og teori og vitenskapelige tenkemåter, forskningsmetoder og etikk
- har inngående kunnskap om hvordan opplæringen kan tilpasses alle elevers forutsetninger og behov
- har inngående kunnskap om progresjon i undervisning og elevers læring

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan analysere og forholde seg kritisk til nasjonal og internasjonal forskning og anvende denne kunnskapen i profesjonsutøvelsen
- kan analysere faglige problemstillinger basert på kunnskap om masterfagets egenart, verdigrunnlag og historie og bruke slik innsikt i undervisning, forsknings- og utviklingsarbeid
- kan planlegge og gjennomføre undervisning i masterfaget som fremmer elevens vitenskapelige tenkemåter
- kan på avansert nivå anvende prinsipp for masterfagets læringsorienterte vurdering og slik bidra til at elevene lærer å reflektere over egen læring og utvikling
- kan kritisk anvende forskningsbasert profesjonsretta kunnskap i masterfaget til utforskning av nye problemområder
- kan vurdere digitale uttrykk og ressurser kritisk og bruke dem i opplæringen på måter som styrker og utvikler masterfagets didaktikk

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- kan analysere og vurdere relevante faglige og etiske problemstillinger og bidra til utvikling av faglig felleskap på den enkelte skole
- kan på systematisk vis planlegge, evaluere og revidere læringsopplegg med masterfaget som grunnlag
- kan på et avansert nivå formidle og kommunisere om faglige problemstillinger knyttet til profesjonsutøvelsen, og har profesjonsfaglig digital kompetanse
- kan bidra til utviklingsarbeid som fremmer faglig og pedagogisk nytenkning i skolen